

יד מהרש"א
מסכת פסחים
פרק אור לארבעה עשר
חלק ב'
מדף ז: עד דף יד.

December 25, 2011

© Yechezkel Folger 2011

בע"ה

דף ז:	3
תד"ה ונרות מנר	3
דף ח:	6
תד"ה מטה החולקת בתוך הבית ומפסקת ובא"ד ור"ח גרס	6
דף ט:	9
גמ' טעמא דלא חזינא	9
תד"ה כ"מ שחולדה	12
תד"ה כדי שתהא בהמה כו'	15
דף ט:	17
תד"ה ספק גררוהו ובא"ד ועוד יש לומר	17
תד"ה היינו תשע חנויות וא"ד ולה"נ	23
תד"ה היינו שתי קופות	27
דף י:	29
תד"ה ספק על	29
תד"ה ספק ביאה טהור	34
תד"ה על ובדק ולא אשכח	35
תד"ה חולין ומעשר שני מעורבים	37
תד"ה הניח עשר ומצא תשע	38
דף י:	39
תד"ה ואם לא בדק בתוך המועד ורש"י ד"ה לאחר המועד	39
דף יא:	42
אבל לא גודשין (בסיוע של ר' יום טוב שאול פאלגער)	42
דף יא - דף יב:	49
תוספות ד"ה אחד אומר ותד"ה אלא אמר רבא ותד"ה לר' מאיר יהבינן	49
תד"ה באיזה יום	57
תד"ה לר' מאיר יהבינן להו	58
דף יב:	59
תד"ה ולהך לישנא דאדם טועה שעה ומשהו	59
דף יג:	61
תד"ה רבן גמליאל לאו מכריע	61
תד"ה ושורפין	62
רש"י ד"ה לא בערב שבת	63
תד"ה מאי לאו לנכרים	64

דף ז:

תד"ה ונרות מנר

בד"ה ונרות מנר וקשה דהל"ל חיפוש מנר כו' וי"ל דחיפוש לא קאי אנר כו' וא"ש דהשתא צריך לאתויי כו' עכ"ל פי' לדבריהם דקשיא להו דכמו דילפינן חיפוש מנרות דהיינו חיפוש דכתיב בנרות מנרות דכתיב גביה הכי אית לן למילף נמי חיפוש בנר עצמו מנר דכתי' גביה ובלאו קרא דנרות אית לן למילף שפיר מחיפוש דנר גופי' כדמשמע לקמן לתנא דבי ר"י דחיפוש דנרות וחיפוש דנר כל חד ראייה באנפי נפשה ואמאי תלה הנרות בנר והנר בנרות דמשמע דמנרות לחוד וכן מחיפוש דנר לחוד ליכא למילף מידי ותירצו דמחיפוש דנר לחוד ליכא למילף מידי דחיפוש לא קאי אנר אלא אקב"ה ולכך יש לפרש דהוצרך למילף חיפוש דנר מחיפוש דנרות דקאי חיפוש אנרות ואותן נרות יליף מנר משום דמנרות לחוד נמי ליכא למילף כדלקמן דילמא קולא כו' וקאמרי דא"ש השתא דצריך לאתויי קרא דחיפוש נרות כו' דודאי בכל דוכתא דמייתי תלמודא תרי קראי וכל חד באנפי נפשיה הוה ראייה כההיא דריש מסכת ב"ק גבי קרן מנלן וכההיא דבי ר"י לקמן לא תקשי ליה אלא מאי ואומר דהיינו ל"ל קרא בתרא ולא תקשי ליה אמאי אצטריך לקרא קמא משום דלפי סברת התנא גם קרא קמא ראייה גמורה אלא משום די' לבעל דין לחלוק הוצרך לאתויי עוד ראייה שניה מקרא בתרא אבל רב חסדא שאמר ונרות מנר ולא יליף ליה נרות דרשה לחודה ע"כ גם לפי סברתו מנרות לחוד ליכא למילף מידי וא"כ אמאי אצטריך ליה כלל לרב חסדא לקרא קמא דמקרא בתרא לחוד ה"ל למילף אי לאו כמ"ש דמנר לחוד נמי ליכא למילף מידי משום דלא קאי חיפוש אנרות ודו"ק:

1) גמרא

a) שאלה

i) בודקין את החמץ לאור הנר

ii) מנא הני מילי

b) רב חסדא of תשובה

i) "חיפוש" is also called בדיקת חמץ

ii) לומד we're

"בעת ההיא אחפש את (קרא קמא) פסוק that appears in this חיפוש from the חיפוש דחמץ (1) ירושלים בנרות"

קרא קמא in נרות from קרא קמא in חיפוש (2) then

נר ד' נשמת אדם חופש כל (קרא בתרא) פסוק in נר יחידי from נרות (3) And finally חדרי בטן"

c) תנא דבי ר' ישמעאל of תשובה

i) "ואומר קרא קמא"

ii) "ואומר קרא בתרא"

2) מהרש"א

a) Note that

- i) The words of רב חסדא (נרות מנר) suggest that קרא קרא isn't enough for his לימוד
- 3) מהרש"א as explained by גמרא
- a) הקדמה
- i) Whenever a תנא says "ואומר – ואומר"
- (1) he means that essentially either לימוד is enough alone
- (2) But
- (a) the תנא brings קרא בתרא in order to avoid a טענה by a בעל דין against the לימוד from קרא קמא
- (b) and the גמרא asks "מאי ואומר" meaning what טענת בעל דין does the תנא mean to be מפריך with קרא בתרא
- b) So also in the גמרא here
- i) the גמרא here asks to ישמעאל דבי ר' תנא דבי ר' ישמעאל
- (1) מאי ואומר namely
- (a) What is the טענת בעל דין here against the לימוד from קרא קמא
- (b) that קרא בתרא is מפריך דבי ר' ישמעאל
- ii) And the גמרא answers as explained by תוספות
- (1) The טענה is that
- (a) in fact נרות aren't fit for בדיקה
- (b) And the פסוק of נרות teaches a קולא that נרות will be used to search ירושלים in order **not** to find small עוונות
- 4) מהרש"א as understood by תוספות
- a) הקדמה
- i) We've established that from the לשון of רב חסדא it's משמע that רב חסדא can't derive a לימוד from קרא קמא standing alone
- b) This is why תוספות asks for רב חסדא
- i) why do we need קרא קמא at all
- ii) לומד
- (1) for נר יחידי of קרא בתרא in חיפוש directly from חיפוש דחמץ
- (2) And for חיפוש in קרא בתרא from נר יחידי in that פסוק
- c) And תוספות answers that
- i) Part 1
- (1) קרא בתרא isn't enough standing alone because it's possible to read the פסוק as meaning that הקב"ה is the חופש – not the נר
- ii) Part 2

- (1) And as far as why קרא בתרא is needed for רב חסדא
- (a) apply the same טענה on why קרא בתרא is needed that the גמרא offered for תנא דבי ר' ישמעאל
    - (i) in fact נרות aren't fit for בדיקה
    - (ii) And קרא קמא teaches a קולא that נרות will be used to search ירושלים in order **not** to find small עוונות
- (2) with the exception that
- (a) for תנא דבי ר' ישמעאל we considered the טענה simply a פתחון פה that didn't take away from the essential power of קרא קמא standing on its own
  - (b) While רב חסדא says the טענה does take away the power of קרא קמא standing on its own

דף ח.

תד"ה מטה החולקת בתוך הבית ומפסקת ובא"ד ור"ח גרס

[דף ח עמוד א] תוס' בד"ה מטה החולקת כו' דלא משמע ליה שבשביל כך אין צריך בדיקה אלא משום דאין דרך לשוח כו' עכ"ל כך הגיה מהרש"ל לפי הגהתו אין לחלק כלל בין עצים ואבנים תחתיו לאין עצים ואבנים תחתיו אלא בין דמדליא ובין דמתתאי וק"ק דא"כ אמאי קתני כלל בבתרייתא עצים ואבנים תחתיו גם הטור א"ת מפליג בין עצים ואבנים תחתיו לאין תחתיו וכ' הב"י דהיינו כפי' הראשון של התוס' וע"כ נראה לקיים נוסחת התוס' הישנים שלפנינו שמלת אלא אינו דלפי זה ודאי דאיכא לחלק בין עצים ואבנים תחתיו לאינו תחתיו ואיכא לפלוגי נמי בין מדליא ובין מתתאי ותלמודא דמחלק בין מדליא ובין מתתאי ה"ה דה"מ לחלק כולה במדליא ובין עצים ואבנים תחתיו לאינן תחתיו אלא דחדא מנייהו נקט ודו"ק:

בא"ד ור"ח גרס בתרוייהו אין צריך ופריך מהא דבקמייתא לא בעינן עצים כו' עכ"ל ולפ"ז ליכא לפרושי אלא כפירוש ראשון שכתבו התוס' דבמדליא צריך בדיקה טפי אי ליכא עצים ואבנים שיוכל לעבור תחתיו אבל לפירוש שני שכתבו דמתתאי צריך בדיקה טפי דיכול לעבור עליה מאי איכפת לן בעצים ואבנים שתחתיה דכיון דמתתאי הוא העצים שתחתיו אין מעכבין אותו מלעבור עליו וק"ל:

1) ברייתא א'

a) רשב"ג אומר מטה החולקת בתוך הבית ומפסקת צריכה בדיקה

2) ברייתא ב'

a) רשב"ג אומר מטה החולקת בתוך הבית ועצים ואבנים סדורים תחתיו ומפסקת אינה צריכה בדיקה

3) גמרא

a) קשיא

i) The ברייתות are סותר each other

b) תירוץ

i) There is no סתירה between the ברייתות

ii) הא דמידליא

(1)

iii) הא דמתתאי

(1) In the other ברייתא the bed is low

4) גמרא of the ביאור – תוספות

a) In the ברייתות

i) The מטה is באמצע הבית and to reach פנים הבית a person needs to go either over the מטה or under the מטה

ii) And the ברייתות consider whether there needs to be בדיקה for פנים הבית

- b) There are two פירושים to explain the תירוץ of the גמרא
- i) First פירוש – there is better access to the inside of the room **under** the מטה
    - (1) Where the מטה is high off the ground
      - (a) it's likely that the inside of the room was used by passing under the מטה and בדיקה is needed
    - (2) where the מטה is low on the ground
      - (a) it's less likely that the inside of the room was used and בדיקה isn't needed
  - ii) Second פירוש – there is better access to the inside of the room **over** the מטה
    - (1) Where the מטה is low on the ground
      - (a) it's likely that the inside of the room was used by passing over the מטה and בדיקה is needed
    - (2) Where the מטה is high off the ground
      - (a) it's less likely that the inside of the room was used and בדיקה isn't needed
- c) קשיא
- i) For פירוש ראשון that the issue is whether there was access under the מטה to פנים הבית
  - ii) Instead of saying that א' ברייתא deals with a high מטה and ב' ברייתא deals with a low מטה why doesn't the גמרא say that
    - (1) א' ברייתא requires בדיקה because there are no עצים ואבנים under the מטה that block access under the מטה to the inside of the room
    - (2) While ב' ברייתא doesn't require בדיקה because access to פנים הבית under the מטה is blocked by עצים ואבנים
- 5) מהרש"ל of שיטה and גרסא according to תוספות תירוץ
- a) תוספות of מהרש"ל גרסא
    - i) "דלא משמע לי' שבשביל כך [עצים ואבנים] אין צריך בדיקה אלא [משמע לי' שבשביל כך אין צריך בדיקה] משום דאין דרך לשוב ולעבור תחת המטה"
    - ii) Where "לי'" refers to the תרצן who says in the מסקנא that the דין depends on whether the מטה is מדליא or מתתאי
  - b) In short מהרש"ל says that
    - i) תוספות holds that even for the מסקנא it makes no difference whether there are עצים ואבנים תחת
    - ii) and all that matters in the מסקנא is whether מדליא or מתתאי
- 6) מהרש"א
- a) Two קושיות to the שיטה of מהרש"ל
    - i) First קשיא
      - (1) why does ב' ברייתא mention עצים ואבנים at all

- ii) Second קשיא
- (1) תוספות of תירוץ ראשון says that עצים ואבנים are relevant for בית יוסף סי' תלג
- (2) Where "פירוש ראשון" means the פירוש that the גמרא deals with whether it's possible to have access under the מטה
- 7) מהרש"א of המשך
- a) מהרש"א of תוספות גרסא
- i) דלא משמע לי' שבשביל כך אין צריך בדיקה אלא משום דאין דרך לשוב ולעבור תחת המטה
- ii) Where "לי'" refers to the מקשן of the גמרא before the תרצן answers that the דין depends on whether the מטה is מדליא so that there is access to פנים הבית under the מטה
- b) מהרש"א of שיטה
- i) The reason that the מקשן didn't say that the ברייתות differ because in ב' ברייתא there are עצים ואבנים תחתה is because the תרצן hadn't yet explained that the דין depends on whether there's access to פנים הבית under the מטה
- ii) But
- (1) once the תרצן answers that there's a difference between a high מטה and a low מטה and the דין depends on how much space there's between the ground and the bed
- (2) It follows that עצים ואבנים also affect the דין because they reduce the space between the ground and the bed
- (3) and in fact
- (a) the גמרא could have said that the difference between the two ברייתות is that in ב' ברייתא there are עצים ואבנים while in א' ברייתא there are no עצים ואבנים
- (b) but חדא מתרתי נקט
- 8) מהרש"א of תוספות as explained by המשך
- a) רבינו חננאל says that
- i) Both ברייתות say no בדיקה is necessary
- ii) The גמרא asks that there is still a סתירה between the ברייתות because
- (1) ב' ברייתא says that בדיקה isn't needed only where access under the מטה is blocked by עצים ואבנים
- (2) א' ברייתא says בדיקה isn't needed even if there are no עצים ואבנים under the מטה
- 9) מהרש"א
- a) It must be that רבינו חננאל follows the first פירוש that there's a חיוב בדיקה if there's access under the מטה
- b) Because otherwise עצים ואבנים aren't relevant

דף ט.

גמ' טעמא דלא חזינא

[דף ט עמוד א] גמרא טעמא דלא חזינא כו' ואגופא דמתני' בלא חזינא דשקל דקתני ביה טעמא דא"כ אין לדבר סוף לא קשיא ליה בלאו האי טעמא נמי לא לבעי בדיקה דנימא אכלתו מי לא תנן כו' י"ל דודאי האי טעמא אין לדבר סוף לא שייך אלא במבית לבית ובהוא דמבית לבית וכ"ש מתצר לתצר ומעיר לעיר ודאי דאין חוששין ואפילו חזינא בבית אחד דשקל ומה"ט דא"כ אין לדבר סוף אלא דממקום למקום דאיכא למימר דיש לדבר סוף שיבדוק בפ"א עם בני ביתו זה בזוית זו וזה בזוית זו ובהוא דייקנן ביה דאין חוששין קתני ביה דלא חזינא דשקל הא חזינא דשקל כו' ודברים אלו יש לנו ללמוד מדברי התוס' לקמן בד"ה ולא חיישינן לחולדה כו' ודו"ק:

- 1) רש"י as explained by משנה
  - a) a person needn't be בודק every part of his house at the same time
  - b) שאלה
    - i) Why doesn't he need to be בודק again out of a חשש that
      - (1) while he was בודק one part of the house
      - (2) a חולדה he didn't see took חמץ from a part of his house that wasn't yet בודק to a part of his house that was already בודק
  - c) תשובה
    - i) if you're חושש that חמץ might be dragged within a house
    - ii) אין לדבר סוף
    - iii) And you'd also have to be חושש that maybe
      - (1) After a person was בודק his entire בית at one time
      - (2) a חולדה later dragged חמץ to his בית from a בית in חצר חבירו that wasn't yet בודק
- 2) גמרא
  - a) קשיא
    - i) The משנה implies that
      - (1) the reason the person doesn't need a new בדיקה is that he didn't see a חולדה drag חמץ
      - (2) but that if he did see a חולדה drag חמץ he'd need a new בדיקה
    - ii) yet
      - (1) another משנה says that we assume that a חולדה וחזיר would eat any נפלים in מדורות עובדי כוכבים
      - (2) why doesn't our משנה here make the same assumption that the חולדה would eat any חמץ that we saw it drag

3) מהרש"א

a) הקדמה

- i) The משנה here relied on two factors not to require a second בדיקה
  - (1) that the בודק didn't see a חולדה taking חמץ
  - (2) and that אין לדבר סוף if we were to be חושש that there was a חולדה he didn't see
- ii) The גמרא asks only that
  - (1) given that a חולדה eats what it finds anyway
  - (2) the דין ought to be that he needs no second בדיקה even if he did see a חולדה

b) קשיא

- i) Why doesn't the גמרא also ask that
  - (1) given that a חולדה eats what it finds anyway
  - (2) there ought to be no need for the משנה to rely on אין לדבר סוף to decide that there was no חולדה he didn't see

4) תירוץ

a) Part 1

- i) Wherever אין לדבר סוף applies it's a פשיטות from the משנה that no בדיקה is needed even if חזינא דשקל and even without relying on the טענה of 'אכלתי'
- ii) So the גמרא doesn't ask its קשיא from מדורות עכו"ם to a case where אין לדבר סוף applies

b) Part 2

- i) שאלה
  - (1) Where in fact does the משנה need to rely on אין לדבר סוף
- ii) תשובה
  - (1) אין לדבר סוף is a טענה that applies only to two בתים where the person in one בית can't control when the person in the other בית makes his בדיקה
  - (2) But within one בית
    - (a) יש לדבר סוף
    - (b) Because it's not too great a burden for בני בית to be בודק the entire בית at the same time

c) Part 3

- i) And
  - (1) it's in the case of a בודק who wasn't בודק his entire בית at the same time and who saw a חולדה who was גוררת חמץ from a מקום in the בית that wasn't נבדק to a מקום in the בית that was already נבדק
  - (2) Where the בודק can't be סומך on אין לדבר סוף

- ii) That the גמרא asks that
  - (1) because of the טענה of אכלתי
  - (2) there should still be no new בדיקה

תד"ה כ"מ שחולדה

תוס' בד"ה כ"מ שחולדה כו' דאין מדורות עכו"ם בחוצה לארץ עכ"ל וז"ל הרמב"ם בפני המשנה סוף מסכת אהלות ולשון התו' אין מדור העכו"ם ובית הפרס בחו"ל לפי שחו"ל נפרדה בטומאתה בגזירה דרבנן כו' עכ"ל וק"ק לפ"ז מאי פריך ממדור העכו"ם דאתי ספק ומוציא מידי ודאי דרבנן אמתניתין דגבי חמץ איכא ודאי דאורייתא ולא אתי ספק ומפקיע כמ"ש תוס' לקמן דמתניתין איירי כשלא ביטלו והוי ודאי דאורייתא ודו"ק:

- 1) רש"י as explained by משנה
  - a) a person needn't be בודק every מקום in his house at the same time
  - b) because we're not חייב that
    - i) while he was בודק one part of the house
    - ii) a חולדה he didn't see took חמץ from a part of his house that wasn't yet בודק to a part of his house that was already בודק
- 2) גמרא
  - a) הקדמה
    - i) The משנה implies that
      - (1) the reason the person doesn't need a new בדיקה is that he didn't see a חולדה drag חמץ
      - (2) but that if he did see a חולדה drag חמץ he'd need a new בדיקה
  - b) קשיא
    - i) Another משנה says that
      - (1) מדורות נפלים in the מדורות עכו"ם because טמא are מדורות עכו"ם
      - (2) but
        - (a) חולדה וחזיר יכולין להלוך where טהור are מדורות
        - (b) because the animals are assumed to find the נפלים and eat them
    - ii) Why in our משנה don't we also say 'אכלתי' and בדיקה even where דשקל אין צריך בדיקה
  - c) רבא of תירוץ
    - i) מדורות עכו"ם of משנה in
      - (1) we don't know of any actual נפלים
        - (a) ספק נפל from מוציא of אכלתי' can be ספק and
    - ii) Contrast the משנה here
      - (1) where it's a ודאי that a חולדה dragged חמץ
      - (2) And the ספק that maybe the חולדה ate the חמץ can't be ודאי מוציא מידי
  - d) קשיא

- i) A ברייתא says that
  - (1) the פירות of a חבר שמת are בחזקת מתוקנין
  - (2) Because מוציא מידי ודאי טבל is ספק מעשר
- ii) Why don't we say that אין ספק מוציא מידי ודאי
- e) תירוץ
  - i) There is only a ספק מעשר
  - ii) because
    - (1) מערים אדם על תבואתו ומכניסה במוץ שלה
    - (2) כדי שתהא בהמתו אוכלת ופטורה מן המעשר
  - iii) And it's understandable that מוציא מידי ספק טבל is ספק מעשר
- 3) ד"ה כדי שתהא בהמה אוכלת at תוספות
  - a) קשיא
    - i) Even if the חבר שמת was מערים and was במוץ שלה
      - (1) the תבואה would still be אסור לאכילת אדם in a סעודת קבע
      - (2) because it counts as ודאי טבל דרבנן
    - ii) so
      - (1) מותר לאכילת אדם where the תבואה is חבר שמת
      - (2) The קשיא remains how it is that
        - (a) the ספק that the תבואה was מעושר
        - (b) is מוציא מידי ודאי טבל דרבנן
  - b) תירוץ
    - i) the גמרא assumes that in the משנה on חמץ there was no ביטול so that the חיוב בדיקה is דאורייתא
    - ii) the דין of ודאי מוציא מידי ודאי applies only to דאורייתא
- 4) מהרש"א
  - a) הקדמה
    - i) there is no טומאת מדורת עכו"ם at all in חוץ לארץ
    - ii) and even in ארץ ישראל the טומאה is only דרבנן
  - b) קשיא
    - i) When the גמרא tried to prove from מדורות עכו"ם that מוציא מידי ודאי
    - ii) Why didn't the גמרא answer that
      - (1) this ספק מוציא מידי ודאי applies to מדורות עכו"ם only because the טומאה is only דרבנן

(2) unlike the משנה where the חיוב בדיקה is דאורייתא

תד"ה כדי שתהא בהמה כו'

בד"ה כדי שתהא בהמה כו' ומהכא נמי ידעינן דאין ישראל מאכיל לבהמתו כרשיני תרומה כו' עכ"ל מפ"ל מהרש"ל שאסור קודם הרמה וכ"ש אחר הרמה מן התרומה עצמה כו' עכ"ל לא ידענא מאי כ"ש הוא זה אבל כוונת התוס' דמהכא נמי ידעינן כו' ר"ל דמהאי הקישא גופיה ידעינן דאין לו לישראל להאכיל לבהמתו כו' דהיינו דאסור לישראל בתרומ' הנאה של כילוי דמה תרומה טהורה אין לו לישראל בה אף טמאה אין לו לישראל בה והיינו הדלקה והדר גמר טהורה מטמאה מה טמאה מתסר לישראל בהדלקה אף טהורה כן וכן כל הנאה של כילוי ושוב מצאתי כן בתוס' פרק כל שעה בד"ה מחמין לו חמין כו' וק"ל:

- 1) תוספות as explained by גמרא
  - a) בהערמה only בהמה to מעושר that's not מאכיל תבואה א person can be
  - b) קשיא
    - i) אסור בהנאה generally isn't טבל טהור
  - c) תירוץ
    - i) based on the following היקש אסור בהנאה של כליי' is טבל טהור
- 2) היקש to the הקדמה
  - a) כהן only to אכילה מותרת תרומה טהורה is
  - b) and only to א כהן בהדלקה מותרת תרומה טמאה is
  - c) כל אדם to הנאות מותרת תרומה טמאה is for other
  - d) כהן even to אסור באכילה is טבל טהור
- 3) The היקש
  - a) קרא
    - i) ואני נתתי לכם את משמרת תרומותי
  - b) דרש
    - i) בשתי תרומות הכתוב מדבר אחת טהורה ואחת טמאה
    - ii) We're מקיש these תרומות in the following two לימודים
  - c) לימוד א'
    - i) מה תרומה טהורה אין בו לכהן זכות אכילה אלא משעת הרמה ולא לפני הרמה כשעודו טבל טהור
    - ii) אף תרומה טמאה אין בו לכהן זכות הדלקה אלא משעת הרמה ולא לפני הרמה כשעודו טבל טמא
  - d) לימוד ב'
    - i) ומה תרומה טמאה דקבענו בלימוד א' דקודם הרמה בעודו טבל טמא מיתסר אפילו לכהן בהדלקה שהיא הנאה של כליי'
    - ii) אף תרומה טהורה קודם הרמה בעודו טבל טהור מיתסר אפילו לכהן בכל הנאה של כליי' כולל הדלקה ולהאכילו לבהמתו

- 4) תוספות then notes that
- a) ומהכא נמי ידעינן דאין ישראל מאכיל לבהמתו כרשיני תרומה
- 5) מהרש"ל
- a) תוספות means that
- i) Once we've established that טבל טהור is "אסור בהנאה של כילוי" both for a כהן and a ישראל
- ii) It's a כל שכן that
- (1) to a ישראל a כילוי של הנאה is אסור also after הרמה - when the טבל טהור has become תרומה טהור
- (2) And להאכיל כרשיני תרומה טהורה לבהמתו includes הנאה של כלי'
- 6) מהרש"א
- a) מהרש"ל to קשיא
- i) מאי קל וחומר הוא זה
- ii) there's no סברא that makes it more likely
- (1) for תרומה טהורה to be אסור to a ישראל for a כילוי של הנאה
- (2) than for טבל טהור to be אסור to both a כהן and a ישראל for a כילוי של הנאה
- b) מהרש"א of תוספות ביאור
- i) From the היקש we also derive the following two additional לימודים
- (1) לימוד ג'
- (a) מה תרומה טהורה שיש בה לכהן זכות אכילה ומ"מ אין לישראל בה זכות אכילה
- (b) אף תרומה טמאה שיש בה לכהן זכות הדלקה אין לישראל בה זכות הדלקה
- (2) לימוד ד'
- (a) ומה תרומה טמאה קבענו בלימוד ג' דמיתסר לישראל בהדלקה שהיא הנאה של כליי'
- (b) אף תרומה טהורה מתסר לישראל בהדלקה וכן בכל הנאה של כילוי כולל להאכיל לבהמתו כרשיני תרומה

דף ט:

תד"ה ספק גררוהו ובא"ד ועוד יש לומר

[דף ט עמוד ב] בד"ה ספק גררוהו כו' דאי איכא פותח טפח מה מועלת גרירה והא פותח טפח מביא את הטומאה כו' עכ"ל ולא ניחא להו לקיים פירש"י דהוה פותח טפח אלא שפתח החור במקום שנכנס לבור אינו פותח טפח כמו שכתב מהרש"ל וכדמוכח בתוס' סוף פרק בתרא דשבת דא"כ ה"ל קבר סתום ואפילו בפותח טפח על הטומאה בוקעת הטומאה ועולה כדמוכח בתוס' פרק המוכר פירות ע"ש:

בא"ד ועוד י"ל דרגלי הכהן ברה"י כו' ואכלוהו הוי ספק הרגיל עכ"ל ולתירוצא בתרא נמי דקאמר ודאי הוא דודאי נפל היה ובודאי גררוהו מ"מ לרגלי הכהן הוה ס"ס דשמא גררוהו ולא גררוהו תחת רגליו וא"נ גררוהו תחת רגליו שמא אכלוהו דהוי ספק הרגיל ובהכי יתיישב דנקט תלמודא ספק דגררוהו כו' מוציא מידי ודאי ולא ניחא ליה באומר [ד"ר באימר] אכלתיה כדקאמר לעיל במדור העכו"ם משום דבא ליישב לפי המסקנא דודאי ודאי [ד"ר וודאי] הוא ודודאי נפל הוא ובודאי יגררוהו דמה"ט ניחא דלא יטמא כהן מבפנים לבור אבל מה"ט אדרבה יטמא מבחוץ לבור מתחת רגליו דודאי גררוהו מבחוץ ולכך קאמר דספק אם גררוהו תחת רגליו ואם לא גררוהו תחת רגליו ובההיא דאימר אכלתיה הוה ספק הרגיל וטהור ודו"ק:

1) משנה

- a) מדורות נפלים in the bury עכו"ם because טמא are מדורות עכו"ם
- b) חולדה because we assume that חולדה וחזיר יכולין להלוך where טהור are מדורות but the חולדה and eat them נפלים וחזיר

2) ברייתא

- a) מעשה
  - i) בשפחה שהטילה נפל לבור
  - ii) ובא כהן והציץ לבור ונפל לא ראה
  - iii) ואפשר דהי' שם ואפ"ה לא ראהו
- b) Now
  - i) If the נפל was in the בור when the כהן was מאהיל over the בור it's a פשיטות that he'd have been נטמא
  - ii) But the נפל from the גורר had been חולדה וברדלס because we assume that טהור is כהן the נפל on the מאהיל was never כהן so that the חור to their בור

3) רש"י

- a) קשיא
  - i) If the חור isn't טפח the חור counts as a בור סתום whose טומאה is ועולה בוקעת ועולה טפח meaning to the edge of the בור over the חור upwards מבחוץ

- ii) And there's a ספק that the כהן stood directly over the חור at the edge of the בור
  - iii) So the כהן ought to be טמא ספק even if the חולדה וברדלס were גורר the נפל to their חור
- b) תירוץ
- i) The חור of a חולדה וכו' is פתח טפה
- 4) תוספות
- a) רש"י to קשיא
    - i) If the חור is פתח טפה presumably the passageway from the בור is also פתח טפה
    - ii) And a passageway of פתח טפה is מביא the טומאה from the חור back to the בור
    - iii) So פנים הבור doesn't avoid the טומאת אהל
- 5) מהרש"ל
- a) תוספות to קשיא of תירוץ
    - i) Although the חור itself is פתח טפה
    - ii) the passageway to the בור isn't פתח טפה
- 6) מהרש"א
- a) תוספות doesn't accept the תירוץ of מהרש"ל because
    - i) if the passageway isn't פתח טפה
    - ii) the חור counts as a קבר סתום where the טומאה is בוקע ועולה even where the חור itself is פתח טפה
- 7) גמרא of המשך
- a) קשיא
    - i) Presumably it's a ודאי that the שפחה was מטיל a נפל into the בור
    - ii) And it's only a ספק that the נפל was dragged into a חור
    - iii) How is it that the ספק is מוציא מידי ודאי
  - b) First תירוץ of the גמרא
    - i) In fact there's only a ספק that the שפחה was מטיל a נפל into the בור because what she was מטיל might have been only a רוח
    - ii) So the ספק that גררוהו is מוציא from a נפל ספק and not from a נפל ודאי
    - iii) Note that
      - (1) In this case it's only a ספק ספיקא that there's טומאת אהל from פנים הבור
      - (2) Namely there is טומאת אהל from פנים הבור
        - (a) only if the שפחה was מפיל a נפל and not a רוח
        - (b) and

- (i) even if she was מפיל a נפל
- (ii) only if a פנים הבור weren't גורר the נפל out of הבור

c) Second תירוץ

- i) It's a בור that the שפחה was מטיל a נפל into the בור ודאי
- ii) But
  - (1) it's also a בור that the חולדה וברדלס were גורר the נפל from the בור into their חור ודאי
  - (2) and מוציא מידי ודאי is ודאי

תירוץ ב' דגמרא	תירוץ א' דגמרא	טיהרהו לכהן
ודאי נפל הפילה וודאי חולדה וברדלס גררוהו	ליכא אלא ספק ספיקא דנטמא בטומאת אהל מפנים הבור דיכול להיות דרוח הפילה ואפילו אלו הפילה נפל ספק גררוהו לחורן	

8) תוספות

a) הקדמה

- i) ספק טומאה ברשות הרבים טהור ומוציא מידי ודאי
- ii) But in טמא is טומאה of ספק ספיקא even a רשות היחיד

b) גמרא to the first תירוץ of the קשיא

- i) If the בור is in רשות הרבים
  - (1) why did **the מקשן** think that to be מטהר the כהן shows that ודאי מוציא מידי ודאי
  - (2) when
    - (a) the case of the נפל is different because it involves דיני טומאה
    - (b) and we've established that in רשות הרבים in fact ודאי מוציא מידי ודאי for טהרה

ii) And if the בור is היחיד ברשות

- (1) Why does the first תירוץ of the גמרא accept that the ספק of גררוהו is מוציא from the נפל of ספק
- (2) When even a ספק ספיקא that there's טומאה is enough to be היחיד

iii) Note that

- (1) none of these קושיות apply to the second תירוץ of the גמרא
- (2) since this תירוץ says וודאי גררוהו and it's a פשיטות that the כהן is טהור even ברשות היחיד

c) תירוץ

i) Although in general

- (1) even a ספק ספיקא that there's טומאה is enough to be היחיד

ii) Still

- (1) Where there's a ספק ספיקא and one of these ספיקות is a ספק הרגיל
- (2) The ספק ספיקא is טהור even היחיד

iii) In our case

(1) The בור is in fact ברשות היחיד

(2) The ספק ספיקא is

(a) ספק נפל הפילה ספק רוח הפילה

(b) And

(i) even if הפילה נפל

(ii) ספק גררוהו

(3) and ספק הרגיל is the ספק גררוהו

תירוץ א' דגמרא	תירוץ ב' דגמרא	
ליכא אלא ספק ספיקא דנטמא בטומאת אהל מפנים הבור דיכול להיות דרוח הפילה ואפילו אלו הפילה נפל ספק גררוהו לחורן	ודאי נפל הפילה וודאי חולדה וברדלס גררוהו	טיהרוהו לכהן
תוספות: מדובר בבור ברשות היחיד ואף על פי כן כהן טהור בספק ספיקא משום דספק גררוהו ספק הרגיל הוא		

d) גמרא of the תירוץ to the first קשיא

i) But assuming that רגלי כהן are also ברשות היחיד

ii) There is this ספק ספיקא that טומאה of the נפל is ועולה and is מטמא the כהן from כהן חורן meaning from הבור over כותלי הבור

(1) ספק נפל הפילה ספק רוח הפילה

(2) And if הפילה נפל

(a) גררוהו לחורן that ספק

(b) And כהן רגלי are directly over the חור that ספק

iii) and we've established that

(1) although מהרש"ל has a תירוץ to this קשיא that's explained by רש"י

(2) מהרש"ל doesn't accept the explanation of תוספות

e) first תירוץ to the קשיא of תוספות to the first תירוץ of the גמרא on where the כהן stands

i) רשות הרבים are in רגלי כהן

ii) So that to be מטהר the כהן any one of these ספיקות is enough

(1) נגד רגליו the חור isn't that ספק

(2) ספק רוח הפילה

(3) Note that

(a) ספק לא גררוהו can't rely on תוספות

(b) because we've established that we need ספק גררוהו as a ספק הרגיל to avoid פנים הבור from טומאת אהל

f) second תירוץ to the קשיא of תוספות to the first תירוץ of the גמרא on where the כהן stands

- i) The כהן stands ברשות היחיד
- ii) True
  - (1) the כהן the מטהר isn't enough to be נגד רגליו חור isn't enough to be ספק that the חור
  - (2) and that כהן because the מפסיד is instead כהן the מטהר isn't ספק גררוהו לחור it's the ספק גררוהו that raises the question that maybe the כהן is standing over a חור to which the חולדה was מגרר a נפל
- iii) But
  - (1) there is a טהרה of ספק הרגיל that's in favor of אכלתי'
  - (2) so that
    - (a) in combination with the ספק that the כהן isn't standing directly above the חור
    - (b) there is a ספק ספיקא to be ספק מטהר the כהן and one of these ספיקות is a ספק הרגיל
  - (3) and we've established that this combination is enough for טהרה even ברשות היחיד
- iv) note for the first תירוץ of the גמרא that ספק רוח is yet a third ספק in favor of טהרה

9) מהרש"א

- a) הקדמה
  - i) refer back to the second תירוץ of the גמרא that in the ברייתא the כהן was held to be ודאי מוציא מידי ודאי because טומאת אהל from טהור
  - ii) namely ודאי נפל from מוציא ודאי גררוהו
- b) Note that
  - i) For this תירוץ
    - (1) it's a שכן כל that תוספות should have asked that if רגלי כהן are in רשות היחיד he should become טמא because of the ספק that the חור is תחת רגליו and the טומאה was בוקעת ועולה נגד רגליו because
      - (a) First
        - (i) It's not a ספק that גררוהו לחורן
        - (ii) It's a ודאי that גררוהו לחורן
      - (b) And also there's no ספק רוח
    - ii) But it's a פשיטות that תוספות understood that here too there is a ספק ספיקא with a ספק הרגיל in favor of טהרה
      - (1) First
        - (a) Although ודאי גררוהו
        - (b) there is still a ספק whether גררוהו to a חור that's נגד רגליו
      - (2) Second there's a ספק הרגיל that אכלתי'

c) קשיא

- i) When the גמרא first asked how it is that the ברייתא suggests that the ספק of גררוהו is מוציא מידי ודאי to be מטהר from אהל טומאת אהל
- ii) Why did the גמרא assume that it was the ספק of גררוהו that was מוציא מידי ודאי
- iii) When the גמרא could have assumed that
  - (1) it was ספק אכלתי' that was מוציא מידי ודאי
  - (2) Which is the same ספק that the משנה of עכו"ם relied on for טהרה

d) תירוץ

- i) The גמרא realized from the start that in the מסקנא we'd have to rely on ספק גררוהו for the second תירוץ of the גמרא because
- ii) Although
  - (1) We've established that by saying ודאי גררוהו we understand that ודאי מוציא מידי ודאי and that's why there's no חשש of טומאת אהל from בפנים הבור
- iii) Still we've also established that
  - (1) in order not to be חושש that the כהן was נטמא from מבור חויץ in רשות היחיד despite the חשש that טומאה was בעולת ועולה to where the כהן was standing מחויץ לבור
  - (2) we need to rely on there being a ספק that maybe the גרירה wasn't תחת רגליו in combination with the ספק הרגיל of אכלתי'

תד"ה היינו תשע חנויות וא"ד ולה"נ

בד"ה היינו ט' חנויות כו' ובנמצא הלך אחר הרוב ומשני שנמצא ביד עכו"ם כו' עכ"ל ובפשיטות מבנמצא הלך אחר הרוב לא קשיא להו מ"ש נמצא בפי עכבר משום דאיכא למימר דנמצא בפי עכבר גרע טפי דתלינן דנטלו העכבר ממקום קביעותו וה"ל כאלו נולד הספק במקום הקביעות אבל מדאוקמא נמצא ביד עכו"ם שפיר קשיא להו מ"ש וק"ל:

בא"ד ולה"נ גזרינן התם טפי שמא יקח מן הקבוע מבנמצא כיון שאין האיסור ידוע עכ"ל לפי מה שפירשו הכא דנכבשינהו דניידי הוה נולד הספק במקום קביעות לא הו צריכי להאי טעמא בנמצא משום שאין האיסור ידוע אלא משום דבנמצא לא נולד הספק במקום קביעות לא גזרו ביה אבל דברי התוס' פרק ג"ה ובפ' התערובות יותר נכונים בזה שכתבו שם דנכבשינהו דניידי כ"כ עד שלא יהא הספק נולד במקום קביעות ולזה קשיא להו שפיר למאי דמשני התם בנכבשינהו דניידי דגזרו ביה שמא יקח מן הקבוע ה"נ ליגזור בנמצא והוצרכו לתרץ בנמצא כיון שהאיסור ידוע לא גזור ביה שמא יקח גם מן הקבוע וק"ל:

1) First הקדמה

a) For a ספק that was נולד בדבר in its "מקום קבוע"

i) By way of example:

(1) Nine חנויות sell בשר שחוטה and one sells בשר נבילה

(2) And a person who bought בשר in a חנות didn't notice if that חנות sold כשר בשר or בשר נבילה

b) We don't go בטר רוב to be מתיר the דבר

c) But instead treat the case as מחצה על מחצה where ספק איסורא is לחומרא

2) Second הקדמה

a) We do go בטר רוב if the ספק was נולד after the הספק דבר פירש from its מקום קבוע

b) By way of example

i) For בשר that was בין החנויות נמצא

(1) Where we assume that the person who actually bought the בשר noticed from what מקום קבוע (namely from what חנות) he bought the בשר

(2) and the ספק was נולד when he dropped the בשר after it was פירש from the חנות that was its מקומו הקבוע

ii) We do follow בטר רוב to be מתיר the בשר

3) חולין in גמרא

a) בשר שנמצא ביד נכרי for הולכין אחר הרוב

b) Because the ספק was נולד when the בשר was פורש to נכרי from its מקום קבוע in a חנות

4) תוספות here as understood by גמרא

a) If there are "תשע ציבורין של מצה ואחד של חמץ" and a פרוסה was עכבר בפי עכבר

- b) The ספק counts as נולד במקום קבוע and ספק איסורא לחומרא
- 5)
- a)
- i) Why does נמצא ביד נכרי פרש count as פרש while נמצא בפי עכבר counts as קבוע
- b) תירוץ
- i) Part 1
- (1) If a ספק בדבר is נולד at the moment it's פרש from מקום קבוע – and a person sees this פרש while it's happening – the case still counts as נולד במקום קבוע
- ii) Part 2
- (1) Now
- (a) Where נמצא בפי עכבר
- (i) the ספק in the פרוסה was נולד at the moment the person saw the פרישה
- (ii) namely when the עכבר took the פרוסה from its מקום קבוע in the ציבורין
- (b) but for נמצא ביד נכרי
- (i) we didn't see the פרישה of the בשר from the חנות to נכרי יד
- (ii) and that's why we don't consider that the ספק was נולד in the חנות
- 6) ד"ה היינו at מהרש"א
- a) קשיא
- i) Why does נמצא ביד נכרי need to ask its קשיא for עכבר from נכרי
- ii) When נמצא ביד נכרי could more simply have asked its קשיא this way from our סוגיא on נמצא בין החניות:
- (1) Why is it that for נמצא בפי עכבר we don't follow רוב
- (2) While for נמצא בין החניות we do follow רוב
- b) תירוץ
- i) If נמצא ביד נכרי had asked its קשיא to עכבר from נמצא בין החניות we would have answered בטעות that
- (1) Where we can be תולה that the ספק was נולד at the moment that the ספק was taken from a מקום קבוע the דין is the same as if we saw the פרישה
- (2) And that
- (a) for עכבר we can be תולה that the ספק was נולד at the moment the ספק was פורש from מקום קבוע
- (b) while for נמצא בין החניות we can't be תולה that the ספק was נולד at the moment the ספק was פרש from מקום קבוע
- ii) that's why נמצא ביד נכרי prefers to ask its קשיא to עכבר from נכרי

(1) where for נכרי the same as for עכבר we can be תולה that the ספק בדבר was נולד at the moment it was פורש from its מקום קבוע in a חנות to נכרי יד

(2) and still הולכין אחר הרוב

7) חולין and זבחים in גמרא

a) דין

i) אחת מחטאות המתות או שור הנסקל שנתערבו ברוב בהמות מותרות

ii) because the ספק in each בהמה was נולד in its מקום קבוע ולא בטלי ברוב

b) קשיא

i) why can't we cause some of the בהמות to be פורש from the מקום פורש and then use those that were פורש

8) הוספה in זבחים and חולין add the following תוספות

a) ניידינהו means to move the בהמות in such a way that it can no longer be said that the ספק was נולד במקום הקבוע

i) Either

(1) because the בהמות are rearranged "כל כך" that the ספק isn't the same ספק it was before ניידינהו – as מהרש"א seems to say here

(2) or because the person doesn't see the בהמות as they're being moved so it can't be said that he saw the פרש from מקום קבוע – as the words of תוספות seem to imply in זבחים and חולין

b) note that תוספות here does not set out this הוספה

9) תוספות here

a) קשיא

i) Why does the גמרא ask that ניידי ought to count as פרש and that we ought to follow רוב

ii) After all the ספק was still נולד במקום קבוע

10) מהרש"א

a) Note that this isn't a קשיא for תוספות in זבחים and חולין

b) Since we've established for תוספות there that the גמרא means to be "ניידינהו" in a way where it can no longer be said that the ספק was נולד במקום קבוע

11) תוספות of המשך here

a) תירוץ

i) Part 1

(1) For דרבנן it's only בהמות שנתערבו זה בזה

(2) Because

(a) מדאורייתא the דין קבוע applies only if the איסור was ידוע when objects were first in their מקום קבוע

(b) while here the בהמות were נתערב from the moment they entered their מקום קבוע

ii) part 2

(1) And that's why it's understandable that the גמרא asks that נכבשינהו וניידינהו

(a) Because even though a דין קבוע that's דאורייתא continues after פרש if he sees the פרש

(b) This shouldn't apply where the דין קבוע was only דרבנן in the first place

12) חולין of the גמרא המשך

a) תירוץ

i) The איסור for ניידים is a גזירה

ii) We're חושש that

(1) If we're מתיר the בהמות that were ניידים

(2) People might be מורה היתר also to take בהמות that weren't ניידים and that still have a דין קבוע

13) תוספות of המשך

a) קשיא

i) Why aren't we also חושש for בנמצא for בין החנויות that maybe he'll also be מתיר for a לקח מן החנות where דין קבוע

b) מהרש"א as explained by תירוץ

i) We assume that a person won't be מורה היתר in a קבוע that's דאורייתא

ii) And we've established that קבוע is דאורייתא where לקח מן החנויות

תד"ה היינו שתי קופות

בד"ה היינו ב' קופות כו' שהככר גדול כ"כ דליכא למימר אכלתיה עכ"ל ובעל המאור כתב דכולה סוגיין כרבי זירא דאמר בלחם משיירא כו' וי"מ דמודה רבא בעכבר דשיורי ודאי משיירא עכ"ל וק"ל:

- 1) רש"י as explained by משנה
a) a person needn't be בודק every part of his house at the same time
b) because we're not חושש that
  - i) while he was בודק one part of the house
  - ii) a חולדה he didn't see took חמץ from a part of his house that wasn't yet בודק to a part of his house that he was already בודק
- 2) גמרא
a) The משנה implies that
  - i) the reason the person doesn't need a new בדיקה is that he didn't see a חולדה take חמץ
  - ii) but that if he did see a חולדה take חמץ he'd need a new בדיקה
- 3) משנה at ט. דף
a) מדורות נפלים in the מדורות עכו"ם because טמא are מדורות עכו"ם
b) but
  - i) חולדה וחזיר יכולין להלוך where טהור are מדורות
  - ii) because we assume that the animals find the נפלים and eat them
- 4) גמרא
a) קשיא
  - i) Why don't we make the same assumption in our משנה on חמץ
  - ii) Namely that even where he saw a חולדה take חמץ he can assume that אכלתי
- b) ר' זירא of תירוץ
i) משייר חמץ but is בשר ברדלס or חולדה A
c) רבא of תירוץ
  - i) לחם and בשר both משייר can be חולדה A
  - ii) but
    - (1) In מדורת עכו"ם it's only a ספק that there's a נפל
(a) And that's why מוציא from ספק דאוכלתי ולא משיירא can be
    - (2) in the משנה here there's חמץ because we saw the חולדה take חמץ
(a) And that's why מוציא from חמץ can't be מוציא from ספק דאוכלתי ולא משיירא

- 5) גמרא here
- a) The facts
- i) שני ציבורין אחד של מצה ואחד של חמץ ושני בתים אחד בדוק ואחד אינו בדוק
- ii) ואתו שני עכברים אחד שקל מצה ואחד שקל חמץ ולא ידעינן הי להי עייל והי להי עייל
- b) איבעיא
- i) Does he need to be בודק the בית again
- 6) מהרש"א as explained by תוספות
- a) קשיא
- i) Why don't we assume that the עכבר ate up the חמץ since there's only a ספק that he was על to the בית בדוק
- ii) And ספק מוציא מידי ספק
- b) תירוץ
- i) The איבעיא applies where the ככרים of חמץ were too large for the עכבר to eat up
- 7) מהרש"א
- a) בעל המאור of תירוץ first
- i) חמץ משיירא בשר לא משיירא although ר' זירא here follows סוגיא the
- 8) בעל המאור in יש מפרשים of תירוץ
- a) Although רבא says it's only a ספק that a ברדלס or חולדה will find and eat a נפל without שיוור
- b) רבא holds that it's a ודאות that an עכבר is משייר

דף י.

תד"ה ספק על

[דף י עמוד א] בד"ה ספק על כו' ליכא אלא ספיקא א' ואוקמה אחזקת בדוק כו' עכ"ל ר"ל דאפי' לא ביטל כיון הבית בחזקת בדוק הוא אפילו בספק אח' דשמא על ושמא לא על מוקמינן לה אחזקת היתר דכל ספק איסור מוקמינן לה אחזקתה כדאמרינן בפ"ק דחולין ולעיל גמי בצבור א' של חמץ ולפניו ב' בתים בדוקים כו' לא ניתא להו כפירש"י דאיירי בביטל דאפילו בלא ביטל מוקמינן כל בית אחזקת בדוק כמו שני שבילין דהוה ספק טומאה בר"ה דמוקמינן כל גברא בחזקת טהור וכל הני פסקי בלא ביטל איירי חוץ מהך דב' עכברים א' שקל מצה וא' שקל חמץ כו' דמדמי להו לב' קופות כו' דמוקמינן לה דוקא בביטל כבר דהוי דרבנן משום דהתם ליכא חזקת היתר כמ"ש התוס' בהדיא פרק הערל בההיא דב' קופות דליכא למימר אוקי חולין אחזקתייהו דמה שנפל בקופה ספק הוא ואין לו חזקת היתר אבל ההיא דב' שבילין אית ליה לכל גברא חזקת טהרה וכ"כ גם הר"ש בפ"ה המשנה תרומות פ"ז דהך דב' שבילין איכא חזקת טהרה לכל גברא אבל הך דב' קופות לית בהו חזקת היתר מהאי טעמא שכתבו התוס' פרק הערל והשתא ניתא דקשיא להו הכא בספק על בבית אחד הבדוק אפילו בלא ביטול מוקמינן לה בחזקת היתר שהבית בדוק ועדיף הכא מספק על בב' בתים בדוקים דלכ"ע מוקמינן להו בחזקת היתר אם לא באו לשאול בבת אחת ועוד קשיא להו דמדמי להו לעיל לספק טומאה בר"ה דמטהרין כל גברא משום דאוקמה אחזקת טהור והכא אפי' בבית אחד דעדיף טפי מדמה ליה לספק טומאה ברשות היחיד דהתם ודאי אפילו בספק ספיקא טמא דלא מוקמינן ליה אחזקה כמ"ש התוס' פ"ק דחולין ופ' כשם ע"ש ודו"ק:

1) First הקדמה

- a) the ביטול is דאורייתא if there was no prior חיוב
- b) the ביטול is דרבנן if there was a prior חיוב

2) Second הקדמה

- a) דאורייתא is איסור even if the איסור on a "הולכין בתר חזקה"
- b) It follows that
  - i) If a בית is בחזקת בדוק and there is a ספק whether a סיבה forces another בדיקה
  - ii) ביטול even where there was no prior בחזקת בדוק

3) Here are four related איבעיות in the גמרא

4) First איבעיא – "תשע ציבורין"

- a) The איבעיא
  - i) תשע ציבורין של מצה ואחד של חמץ
  - ii) ואתא עכבר ושקל ולא ידעינן אי מצה שקל אי חמץ שקל
- b) תוספות as explained by רש"י
  - i) There was a prior ביטול and a prior בדיקה

- ii) And the **שאלה** is whether **היוב** to be **בודק** a second time
  - c) תוספות
    - i) רש"י to קשיא
      - (1) Since there was a prior **בדיקה** the **בית** is **בדוק**
      - (2) We've established that **הולכין** **בתר** **חזקה** even for a **ספק דאורייתא**
      - (3) So it's a **שכן** **כל** that **חזקה** **בתר** **הולכין** for a **ספק דרבנן** where there was already **ביטול**
    - ii) תירוץ
      - (1) The **איבעיא** is whether the **פרוסה** that the **עכבר** took is **באכילה**
      - (2) Where **חזקה בדוק** isn't relevant
- 5) **שני ציבורין – איבעיא**
- a) The facts
    - i) **שני ציבורין** **אחד** של **מצה** **ואחד** של **חמץ** ולפניהם **שני** **בתים** **אחד** **בדוק** **ואחד** **שאינו** **בדוק**
    - ii) **ולאחר ביטול** **אתו** **שני** **עכברים** **אחד** **שקל** **מצה** **ואחד** **שקל** **חמץ**
    - iii) **ולא** **ידעינן** **הי** **להאי** **עייל** **והי** **להאי** **עייל**
  - b) **איבעיא**
    - i) Because there was prior **ביטול** the **חיוב** **בדיקה** is only **דרבנן** in the first place
    - ii) The **איבעיא** is whether
      - (1) There's a **חיוב** **מדרבנן** to again be **בודק** the **בית** that were already **בדוק**
      - (2) Since
        - (a) **unlike the first איבעיא**
        - (b) here an **עכבר** with **חמץ** certainly went into one **בית**
  - c) The **גמרא** is פושט that
    - i) **היינו** **שתי** **קופות**
      - (1) **אחת** של **חולין** **ואחת** של **תרומה** **דרבנן**
      - (2) ולפניהם **שני** **סאין** **אחד** של **חולין** **ואחד** של **תרומה** **דרבנן**
      - (3) **ונפלו** **אלו** **לתוך** **אלו**
    - ii) Where the **דין** is that **מותרין** because "**שאני** **אומר**" that the **סאה** **חולין** fell into the **קופת** **תרומה** **דרבנן** of **קופה** of **תרומה** **דרבנן** and the **סאה** of **תרומה** **דרבנן** fell into the **קופה** of **תרומה** **דרבנן**
    - iii) Now
      - (1) The **מהלך** of "**שאני** **אומר**" applies to every **ספק דרבנן**
      - (2) So
        - (a) in our **איבעיא** that also deals with a **ספק דרבנן**

- (b) Based on שאני אומר we also assume that the עכבר that took חמץ went into the בית that wasn't yet בדוק
- (c) and the בית that was בדוק needs no further בדיקה
- d) מהרש"א
- i) תוספות שיטה of קשיא
- (1) why does the גמרא need to rely on שאני אומר instead of relying on חזקת בדוק that applies even if there was no prior ביטול and the ספק is דאורייתא
- (2) and why doesn't the גמרא rely on חזקת חולין that applies even to a ספק דאורייתא where the תרומה is תרומה דאורייתא
- ii) תירוצ
- (1) We know that the עכבר that went into the בית that was בדוק brought in a ככר that was ספק חמץ and itself had no חזקת היתר
- (a) So it can no longer be said that the בית as a whole is בחזקת בדוק
- (2) Similarly we know that the סאה that fell into חולין was a ספק תרומה and had no חזקת חולין
- (a) So it can no longer be said that the חולין as a whole is בחזקת חולין
- 6) Third איבעיא על – "לא ידעינן אי להאי על אי להאי על"
- a) הקדמה
- i) we don't follow חזקת טהרה in רשות היחיד
- (1) and as a result
- (a) except for the case with which ר' אליעזר deals as we'll see below
- (b) even a ספק ספיקא of ספק טומאה is מטמא in רשות היחיד
- ii) we do follow חזקת טהרה in רשות הרבים
- (1) and as a result
- (a) even ספק טומאה – not only a ספק ספיקא of ספק טומאה – is טהור in רשות הרבים
- b) The איבעיא
- i) צבור אחד של חמץ ולפניו שני בתים בדוקין
- ii) ואתא עכבר ושקל ולא ידעינן אי להאי על אי להאי על
- c) תשובה
- i) היינו שני שבילין
- (1) שני שבילין ברשות הרבים אחד טמא ואחד טהור והלך באחד מהן ועשה טהרות ובא חבירו והלך בשני ועשה טהרות
- (2) אם נשאלו זה בפני עצמו וזה בפני עצמו טהורין
- d) רש"י

- i) There was prior ביטול and the איבעיא is whether there needs to be another בדיקה דרבנן
  - ii) We're פושט that neither בית needs another בדיקה because for בדיקה דרבנן we're תולה בית לקולא for each בית
- e) תוספות
- i) there was no prior ביטול
  - ii) the איבעיא is whether מדאורייתא there needs to be another בדיקה
  - iii) And the גמרא is פושט that no בדיקה is needed because we're סומך on חזקת בדיקה even for a דאורייתא ספק
- f) מהרש"א
- i) קשיא
    - (1) why is it that for the second איבעיא of ציבורין and ב' קופות ב' ציבורין
    - (2) the גמרא doesn't go חזקה ב' בתר חזקה if the ספק is דאורייתא
  - ii) תירוץ
    - (1) We've already explained that
      - (a) in the cases of ציבורין and ב' קופות ב' it's a ודאות that a ספק entered each בית and each קופה
      - (b) so it can no longer be said that בית that was בחזקת בדוק has a חזקת בדיקה or the חזקת חולין has a חזקת חולין
    - (2) Contrast
      - (a) לא ידעינן אי להאי על אי להאי על where for each בית there's no ודאות that any באו לישאל זה אחר זה if חזקת היתר a חזקת היתר is חזקת היתר
      - (b) And שבילין ב' where each person has a חזקת היתר where זה אחר זה חזקת היתר
- 7) "ספק על ספק לא על" – איבעיא
- a) The איבעיא
    - i) A person saw an עכבר with חמץ
    - ii) it's a ספק whether the עכבר was על into a בית בדוק where there had been prior ביטול
    - iii) And the שאלה is whether there's a חיוב to be בודק the בית again מדרבנן
  - b) The תשובה
    - i) בקעה of דין
      - (1) הנכנס לבקעה בימות הגשמים וטומאה בשדה פלונית ואמר אחד: הלכתי במקום הלז
      - (2) ואיני יודע אם נכנסתי באותה שדה ואם לא נכנסתי
      - (3) מטהר is ר' אליעזר
    - (a) Because ספק ספיקא ברשות היחיד that ר' אליעזר says is טהור

- (b) And for a reason not relevant there is a ספק ספיקא here
- (4) חכמים
  - (a) The person is טמא
  - (b) Because חזקת טהרה היחיד there is no חזקת טהרה
- ii) but
  - (1) ספק דרבנן where there was already ספק על ביטול and there is only ספק דרבנן
  - (2) ספק בודק further are חכמים מודה that מודה לקולא and there's no need to be בודק further
- 8) מהרש"א as explained in ד"ה ספק על תוספות
  - a) קשיא
    - i) "ספק על" is more likely טהור than either "שני שבילין" or "אי להאי על אי להאי" לא ידעינן אי להאי על אי להאי איבטיא ג' in "על" בדוקים
    - ii) because in "ספק על" it's possible that no עכבר entered at all
    - iii) So
      - (1) Instead of comparing ספק על to the רשות היחיד of בקעה where חכמים don't go בטר חזקה
      - (2) ספק על should have compared גמרא
        - (a) לא באו לישאל בבית אחת where שני שבילין of רשות הרבים
        - (b) ספק דאורייתא even for חזקה בטר חזקה go כולי עלמא holds that תוספות

תד"ה ספק ביאה טהור

בד"ה ספק ביאה כו' וכן פר"ת בע"ג פרק שני כו' ונראה לר"י דטעמא דר"א דמטהר בס"ס כו' עכ"ל עיין באורך על פירושיהם בתוס' פ' ח"ה וק"ק לפי ר"ת ור"י שכתבו בתוס' דר"א מטהר בכל ס"ס אפילו ברשות היחיד ולא דוקא נקט ספק ביאה אלא משום ספק ביאה הוי ס"ס ורבנן מטמאין בכל ס"ס ברשות היחיד אפי' בספק ביאה א"כ מה שכתבו התוס' לעיל גבי מדורות העכו"ם דלא דמי ההוא ספיקא לשאר ספיקי כו' ודמי לספק ביאה כו' עכ"ל ע"ש אליבא דמאן כתבו כן דהא לר"א בכל ס"ס מטהר אפי' אינו ספק ביאה ורבנן מטמאין בכל ס"ס אפי' הוא ספק ביאה וצ"ל דדבריהם דלעיל אינו כפירוש רבינו תם ור"י אלא כפירש"י או כפירוש רשב"ם בפ' ח"ה וע"ש בתוספות ודו"ק:

דף נה: at פרק חזקת הבתים in רשב"ם and תוספות See

דף עא. at מסכת עבודה זרה in רש"י See also

תד"ה על ובדק ולא אשכח

בד"ה על ובדק כו' דלר"מ לא סגי בבדיקה כגון דלא אשכח והוי בספק לאו דלא ימצא וצריך לבטלו וכו' עכ"ל ודאי דלרבנן נמי צריך לבטלו כדאמר רב לעיל הבדק צריך שיבטל אלא דהכא בעל ובדק ולא אשכח אם לא ביטל לר"מ הוי בספק לאו דלא ימצא ולרבנן לא הוה בספק לאו דלא ימצא ומשום דלר"מ נמי אחר שביטל הוי בספק דרבנן דלא ימצא וא"כ מה תיקן בביטולו ומש"ה קאמרי דלא איירי ר"מ אלא בספק טומאה דאורייתא ולהכי קודם שביטל יש לחוש לספק לאו דלא ימצא אבל אחר שביטל ליכא למיחש כיון דאינו רק ספק דרבנן ומהרש"ל פי' בזה דרך אחרת ע"ש ודו"ק:

1) הקדמה

- a) A person who wasn't חמץ בודק needs to be מבטל his חמץ to avoid being עובר on ימצא
- b) If he was already חמץ בודק
  - i) He has no חמץ so of course he won't be ימצא
  - ii) But מדרבנן he still needs to be מבטל his חמץ

2) משנה

- a) גל טמא שנתערב עם שני גלין טהורים
- b) And a בדיקה found no טומאה in any גל
  - i) ר' מאיר
    - (1) All three are טהרות
    - (2) Because שבחזקת טומאה לעולם הוא בטמאתו עד שיודע לך הטומאה היכן הוא
  - ii) רבנן
    - (1) We're תולה that an עורב or an עכבר removed the טומאה

3) גמרא

- a) על ובדק לא אשכח
- b) היינו פלוגתא דר' מאיר ורבנן

4) תוספות

- a) קשיא
  - i) For ר' מאיר on בדיקה
    - (1) Since he was בודק and didn't find חמץ what more can he do
    - (2) If we tell him to be בודק a second time he still won't find any חמץ
  - b) תירוץ
    - i) ביטול רבנן and ר' מאיר disagree where there was no prior ביטול
      - (1) ר' מאיר
        - (a) There is a ספק לאו of ימצא because the בדיקה isn't valid

- (b) there needs to be ספק לאו ביטול מדאורייתא to avoid this
- ii) רבנן
- (1) The חמץ בדיקה was valid even though he found no חמץ
- (2) There remains only a חיוב ביטול דרבנן
- 5) תוספות of the תירץ of המשך
- a) "וסגי אפילו לר' מאיר ... דבדיקת חמץ דרבנן שרי"
- 6) תוספות of the המשך of the ביאור – מהרש"ל
- a) תוספות asks
- i) Maybe the case in fact deals with where there was already a prior ביטול
- iv) And ר' מאיר says he needs to do only one more בדיקה and this extra בדיקה needs to be more thorough than the first בדיקה
- b) תוספות answers
- i) Can't be that there was a prior ביטול because
- (1) If so the חיוב בדיקה would be only דרבנן
- (2) and ר' מאיר wouldn't need a second בדיקה
- 9) המשך תוספות of the ביאור מהרש"א
- a) תוספות asks
- i) It's correct that there was no prior ביטול and ר' מאיר requires דאורייתא
- ii) But
- (1) The person will still need a דרבנן בדיקה
- (2) And the קשיא of תוספות remains:
- (a) Since he was בודק and didn't find חמץ what more should he do
- (b) If we tell him to be בודק a second time he still won't find any חמץ
- b) תוספות answers
- i) Once there was already ביטול and the חיוב בדיקה is only דרבנן
- ii) ר' מאיר is מודה that the בדיקה is valid even though he found nothing

תד"ה חולין ומעשר שני מעורבים

בד"ה חולין כו' וריב"א הקשה לפירש"י דאיך יכול לחלל אסלעים כו' עכ"ל אלא דמחלל המנה על פרוטות מתחלה וע"ש שכתבו בחנם פי' כן דמנייהו גופייהו היה יכול ליקח כו' עכ"ל היינו לפי דעת רש"י דיכול לחלל אסלעים וק"ל:

1) רש"י

c) שאלה

i) How is a person מחלל 100 סלעים of חולין that are מעורבין with 100 סלעים of מעשר שני

d) תשובה

i) He is מחלל any of the מעורבין onto 100 new סלעים

10) מהרש"א as explained by תוספות

a) Two קשיות

i) First קשיא

(1) How can there be חילול on סלעים altogether

(2) A טיבעא – not פרוטות – can be used for גמרא in מציעא בבא חילול

b) Second קשיא

i) For the שיטה of רש"י that there is חילול on סלעים why need there be 100 new סלעים

ii) Instead:

(1) He can take from the existing מעורבים a number of סלעים equal to the מעשר שני of סלעים

(2) And say:

(a) "אם אלו מעות מעשר הרי טוב

(b) ואם לאו כל מקום שהן הרי הן מחוללין על אלו"

תד"ה הניח עשר ומצא תשע

**בד"ה הניח עשר כו' אבל כשאין קשורים ד"ה חולין ומעשר שני מעורבין כו' עכ"ל ר"ל
היינו ברישא גבי הניח ט' ומצא י' וה"ה בסיפא גבי הניח י' ומצא ט' דד"ה מנה מונח ומנה
מוטל כדמוכח בפ"ק דביצה ובין בהניח ט' ומצא י' ובין בהניח י' ומצא ט' ודאי בקשורים
אין סברא לתלות בעכברים אלא בקטנים וק"ל:**

דף י:

תד"ה ואם לא בדק בתוך המועד ורש"י ד"ה לאחר המועד

דף י עמוד ב] בד"ה ואם לא בדק כו' דבודקין שלא יעבור בבל יראה עכ"ל מפירוש מהרש"ל ואף על פי דהכא מיירי בביטול דאי לא בטלו וכי משום גזרה דשמא יאכלנו יהא עובר בבל יראה כו' עכ"ל ע"ש באורך ודבריו דחוקים דודאי איירי בלא ביטול ומ"מ בודאי אינו עובר בבל יראה דפרורין ממילא בטלי אלא משום שמא ימצא גלוסקא ויהיב דעתיה עילויה צריך לבטל כדאמרין לעיל ולהכי שפיר קאמר משום גזירה דשמא ימצא גם פרורין ע"י בדיקה ויאכלנהו אין לנו לחוש לשמא ימצא בלא בדיקה גלוסקא ויהיב דעתיה עילויה ודו"ק:

בפירש"י בד"ה לאחר המועד משש שעות ולמעלה עד שתחשך עכ"ל נראה שדקדק לפרש לפי שטתו דהבדיקה היא כדי שלא יעבור בבל יראה וכל המשניות דקתני בהו דין בדיקה היינו בלא ביטול ומש"ה בי"ט גופיה למה יבדוק משום כל יראה דמה תיקן בבדיקה שע"י בדיקה נמי יראה וא"א לו לבטל אז אבל משש שעות ולמעלה עד שתחשך בודק דאם ימצא אז אכתי אינו עובר בבל יראה וכדי שלא יעבור ביום טוב אם ימצא אז וכן מוכח כפירש"י לקמן דאינו עובר משש שעות ולמעלה עד שתחשך והשבתתו בכל דבר באותן ו' שעות ודו"ק:

1) רש"י of שיטה for the דינים on certain הקדמה

a) איסור אכילה

i) גלוסקא and as well as for פירורין for תחלת שעה ז' at אסור באכילה מדאורייתא חמץ is whether or not the חמץ was מבוטל

ii) אסור באכילה חמץ is also שעבר עליו הפסח

b) ביטול

i) שעה ז' starting at ביטול there can be no

ii) because חמץ is when תחלת שעה ז' starting at ברשותו של אדם חמץ isn't

c) בל יראה ובל ימצא

i) משתחשך applies only בל יראה ובל ימצא of איסור The

(1) Note that

(a) דף יב: at explains רש"י (a)

(i) חשיכה until משבית be can a person Not only

(ii) השבתתו בכל דבר עד חשיכה that השבתתו בכל דבר עד חשיכה

ii) Even משתחשך the ימצא ובל יראה בל יראה of איסור doesn't apply to

(1) חמץ שאינו ידוע (1)

(2) חמץ that's מושבת as soon as it's found (2)

(3) חמץ that was properly מבוטל by its owner before שעה ז' (3)

- בטלי ממילא that are פירורין (4)
- iii) פסח doesn't apply after בל יראה ובל ימצא
- 2) בדיקת חמץ on תוספות and רש"י of שיטות of פרטים
- a) דף ו. at רש"י
- i) were חמץ חכמים to avoid being עובר on ימצא ובל יראה for a גלוסקא that a person finds after השיכה if he hesitates for a moment before he's משבית it
- b) תוספות
- i) לא יבא לאכלו so that בדיקת חמץ חכמים were
- ii) Note that
- (1) Since חמץ שעבר עליו הפסח is אסור
- (2) there needs to be בדיקה even after פסח היתר של איסור בשל היתר "כדי שלא יתערב לו חמץ של איסור בשל היתר פסח בדיקה even after פסח היתר של איסור בשל היתר" ויאכלנו
- 3) תוספות and רש"י of מחלוקת
- 4) רבנן and ר' יהודה between משנה in a מחלוקת of ביאור – רש"י
- a) ר' יהודה
- i) there can be בדיקה only until סוף ו' because
- (1) Although בדיקה after שש avoids ימצא ובל יראה for a גלוסקא that a person finds after השיכה and isn't משבית immediately
- (2) Still there's no בדיקה after שש when חמץ אכילת דאורייתא is אסור דאורייתא and we're חושש that "דילמא אתא למיכל מיני" while he's בודק
- b) רבנן
- i) "בודקין עד לאחר המועד" meaning until השיכה
- ii) Because רבנן aren't גוזר that "דילמא אתא למיכל מיני" גוזר that "דילמא אתא למיכל מיני"
- 5) תוספות
- a) בפשיטות רבנן "בודקין עד לאחר המועד" for
- i) That the בדיקה חיוב continues even after פסח
- ii) כדי שלא יתערב לו חמץ של איסור בשל היתר ואכלנו
- b) שאלה
- i) Why doesn't רש"י say the same שיטה as תוספות
- c) מהרש"א as explained by תשובה
- i) Because we've established that
- (1) for רש"י the purpose of בדיקה is to avoid בל יראה
- (2) and it's only תוספות who says the purpose of בדיקה is to avoid אכילה
- 6) מהרש"ל

- a) רש"י to קשיא
- i) It must be that the משנה deals with where the person was מבטל his חמץ while the תחלת ז' החלת was still in his רשות before
  - ii) Because otherwise it's not possible that
    - (1) because of a חשש that the בודק might eat חמץ that he uncovers by the בדיקה after תחלת ז'
    - (2) יהודה ר' would be אוסר a בדיקה now when
      - (a) ביטול is no longer available
      - (b) and בדיקה is the only way to avoid the איסור of ימצא ובל יראה and בל יראה that would result if a person after חשיכה finds a גלוסקא that he's not משבית right away
  - iii) And
    - (1) since there was prior ביטול
    - (2) why does רש"י say that the person will be עובר on יראה בעל יראה if after חשיכה he finds a גלוסקא and isn't משבית it right away
- b) The תירוץ of מהרש"ל isn't relevant here
- 7) ד"ה ואם לא בדק at מהרש"א
- a) רש"י to מהרש"ל of קשיא to תירוץ
- i) The משנה deals with לא ביטלו
  - ii) and it's not surprising that יהודה ר' says that
    - (1) Because of a חשש that a person might eat חמץ during בדיקה
    - (2) יהודה ר' is אוסר a בדיקה now etc.
  - iii) Because
    - (1) In fact it's more מסתבר for a person to find and possibly eat פרווין for which he's בודק
    - (2) Than it is to be חושש that in יום טוב
      - (a) Not only will he find a גלוסקא without looking for it
      - (b) But also that he'll be שוהה a רגע before he's משבית it

דף יא.

אבל לא גודשין (בסיוע של ר' יום טוב שאול פאלגער)

תוספות

אבל לא גודשין - דבגדישה ליכא פסידא אם ימתין אחר העומר דדוקא משום פסידא התירו קצירה שממהרין ליקצר משאר פירות ואי לא קצרי להו פסדי והא דשרי רבי יהודה קמח וקלי לעיל יש לומר משום עולי רגלים הקילו ור' מאיר אוסר בקמח ושרי קצירה לקמן בפ' מקום שנהגו (דף נו.) דקתני במילתיה קוצרין ברצון חכמים והיינו משום פסידא וכן פי' הקונטרס במנחות ואם תאמר א"כ מאי פריך דילמא הכא שרי רבי יהודה משום פסידא אבל גבי חמץ גזרינן ויש לומר משום מצות ביעור יש להתיר כמו משום פסידא.

מהרש"ל

תוס' בד"ה אבל לא כו' יש להתיר כמו משום פסידא נ"ב וא"ל א"כ מאי פריך [דר"מ אדר"מ] דילמא חמץ הוא דשרי משום מצות ביעור והוי כמו פסידא ור"מ שרי פסידא דהא ס"ל קוצרין זה אינו דדוקא לר' יהודה דשרי קמח וקלי משום עולי רגלים ואף על גב דליכא פסידא ממש הוא הדין מצות ביעור חשיב נמי כפסידא אבל ר"מ אינו שרי אלא פסידא ממש וק"ל ואין להקשות מנלך דשרי רבי יהודה קמח וקלי משום עולי רגלים דילמא משום שינוי זה אינו דסוף סוף למה לנו לסמוך על זה בחנם אי לאו משום עולי רגלים ומש"ה לר"מ אסור דס"ל שאין להתיר בחנם אלא משום פסידא ותדע דהא לפי האמת דמשני חדש בדילי מיניה וליכא למיחש אפ"ה אין גודשין משום דליכא פסידא ודו"ק:

מהרש"א

דף יא עמוד א' תוס' בד"ה אבל לא גודשין כו' וי"ל משום מצות ביעור יש להתיר כמו משום פסידא עכ"ל כתב מהרש"ל וא"ל א"כ מאי פריך ר"מ אדר"מ דלמא ר"מ שרי ליה משום מצות ביעור דהוי כמו פסידא כו' זה אינו דדוקא לר"י דשרי קמח וקלי משום עולי רגלים כו' ה"ה משום מצות ביעור כו' עכ"ל ועוד האריך ע"ש וקשה לדבריו דלא היה להם לתלות מצות ביעור בפסידא לר"י אלא היה להם לתלות מצות ביעור בעולי רגלים והכי ה"ל למימר וי"ל משום מצות ביעור יש להתיר כמו משום עולי רגלים ועוד דלא איצטריך לן טעמא דעולי רגלים בקמח וקלי אלא למאי דמוקי לה בלא שינוי ולא הוה עדיף קמח וקלי מגדישה דאסירא אי לאו טעמא דעולי רגלים אבל אי מקמינן לקמח וקלי על ידי שינוי ודאי דעדיפא מגדישה דליכא שינוי כלל דהכי מוכח כולה שמעתין וא"כ לר"י נמי אימא דפסידא עדיפא ממצות ביעור כמו לר"מ וטעמא דקמח וקלי משום שינוי הוא וע"כ הנרא' דשיעור דבריה' כך הוא דמשום מצות ביעור מטעם דקאמר לר"מ דהוא עצמו מחזר עליו לשורפו יש להתיר בתמך כמו משום פסידא בחדש ולכך הוצרך תלמודא למימר דעדיף לר"י חדש משום דבדיל מיניה ומיהו בעי ביה נמי טעם דמשום פסידא בבית השלחין וטעמא דעולי רגלים בקמח וקלי אף בלא שינוי דאל"כ למה אסרו קצירה בשאר מקומות וגדישה בכל מקום ותו לא מידי ודו"ק:

1) חדש for חשש אכילה on משניות

טבלא א'				
קטיפת קמח וקלי של חדש	קצירת חדש בשאר מקומות	קצירת בית השלחין	גדישת חדש	
לא חיישינן	חיישינן	לא חיישינן	חיישינן	ר' יהודה
חיישינן	לא חיישינן	לא חיישינן	חיישינן	רבנן [ר' מאיר בר פלוגתא דר' יהודה]

2) תוספות

a) הקדמה

- i) the גמרא will discuss below how the משניות on חדש are consistent with a משנה here on חמץ
- ii) but the גמרא takes for granted that there are no סתירות within the משניות of חדש themselves

b) שאלה

- i) How did the גמרא understand for חדש
  - (1) why ר' יהודה says that חיישינן for קצירת שאר מקומות and for גדישה but not for קמח וקלי and קצירת בית השלחין
  - (2) and why ר' מאיר says that חיישינן for קמח וקלי and גדישה but not for קצירת שאר מקומות and קצירת בית השלחין

c) תשובה - the גמרא assumed that:

- i) For גדיש
  - (1) Both ר' יהודה and ר' מאיר are חייש because there is no פסידא
- ii) For קצירה in בית השלחין
  - (1) ר' יהודה and ר' מאיר aren't חייש because there is פסידא
- iii) For קצירה in שאר מקומות
  - (1) ר' יהודה is חייש because בשאר מקומות he doesn't take פסידא into account for reasons not relevant here
  - (2) ר' מאיר isn't חייש because he does take פסידא into account even בשאר מקומות
- iv) For קמח וקלי
  - (1) ר' יהודה isn't חושש because he's concerned for עולי רגלים
  - (2) ר' מאיר is חושש because he's not concerned for עולי רגלים

3) חמץ of משנה

- a) דלמא ר' יהודה is חושש that חמץ is not to be בודק after ז' because תחלת שעה ז' is חושש ר' יהודה אתא למיכלי

b) דלמא אתא למיכלי' that הושש he's not גוזר ר' מאיר isn't

טבלא ב' – משנה דחדש בהוספת משנה דחמץ					
משניות דחדש				משנה דחמץ	
גדישת חדש	קצירת בית השלחון	קצירת שאר מקומות	קטיפת קמה וקלי של חדש	בדיקת חמץ לאחר ו' שעות	
חיישינן	לא חיישינן	חיישינן	לא חיישינן	חיישינן	ר' יהודה
חיישינן	לא חיישינן	לא חיישינן	חיישינן	לא חיישינן	ר' מאיר

4) גמרא here

a) קשיא

i) Why is it that

(1) דלמא אתא למיכל מיני' that חמץ for חייש ר' יהודה is

(2) But דלמא אתא למיכל מיני' that קמה וקלי for חייש ר' יהודה isn't

5) תוספות

a) שאלה

i) Why doesn't the גמרא answer that

(1) For עולי רגלים there's קמה וקלי

(2) For חמץ there is no comparable טעם

ii) תשובה

(1) "משום מצות ביעור יש להתיר כמו משום פסידא"

(a) Where "פסידא" means משום עולי רגלים

(2) And that's why the גמרא asks why ר' יהודה is חייש for חמץ but not for קמה וקלי

6) גמרא

a) רבא of תירוץ

i) ר' יהודה isn't חייש for קמה וקלי because there's a שינוי that will remind people that there's an איסור אכילה

ii) ר' יהודה is חייש for חמץ and גדיש where there's no שינוי

7) מהרש"א

a) Note that the תירוץ of רבא explains in full the דינים of חמץ and the mentioned דינים of חדש without relying on the טעם of עולי רגלים

8) מהרש"ל

a) רבא holds that ר' יהודה wouldn't "בחינם" be מיקל for קמה וקלי based on שינוי without the מיקל of some "צורך" to be צירוף

b) Now

- i) Until this point the only טעמים that we've mentioned that also imply a "צורך" is עולי רגלים and מניעת הפסד and מצות ביעור
- ii) And
  - (1) since the only צורך that can apply to קמה וקלי is עולי רגלים
  - (2) it must be that רבא holds that
    - (a) ר' יהודה is מיקל for קמה וקלי because of the צירוף of עולי רגלים and שינוי
    - (b) ר' יהודה isn't מיקל for חמץ because although there's a מצות ביעור צורך there's no שינוי

9) גמרא

- a) רבא to קשיא
  - i) there's no שינוי for קצירת בית השלחין and yet ר' יהודה isn't חייש
  - ii) so how can רבא say that ר' יהודה is חייש for חמץ because there's no שינוי
- b) אביי of תירוץ
  - i) For ר' יהודה not to be חייש it must be that בדיל מיני'
    - (1) And for קמה וקלי there's בדיל מיני' but for חמץ there's no בדיל מיני'
  - ii) For ר' מאיר not to be חייש it must be that פסידא's
    - (1) for קמה וקלי there's no פסידא
    - (2) And we'll explain later why ר' מאיר isn't חייש for חמץ even though there too there's no פסידא

10) מהרש"א and מהרש"ל

- a) קשיא
  - i) There is בדיל for all cases of חדש
  - ii) Why is it that ר' יהודה is חייש for גדיש and for מקומות שאר קצירת
- b) תירוץ
  - i) in order not to be חייש where בדיל there needs to be a צירוף with בדיל of
    - (1) קצירת בית השלחין for מניעת הפסד
    - (2) קמה וקלי for עולי רגלים
  - ii) Now
    - (1) For מהרש"ל
      - (a) These צירופין are needed
        - (i) not only to explain why קצירת בית השלחין and קמה וקלי are different from גדיש etc. as we've explained

- (ii) but also this that we can be מיקל for בית השלחין and קמה וקלי because the צירופין of פסידא and עולי רגלים provide a "צורך" that makes these "בחינם" not count as "קילי"
- (b) and in fact מהרש"ל says that that this שיטה of אביי proves also that for the שיטה of רבא based on שינוי it must be that ר' יהודה relies for קמה וקלי on the same צירוף with the טעם of עולי רגלים
- (2) for מהרש"א
  - (a) These צירופין for אביי with מניעת פסידא and עולי רגלים are needed only to explain why קמה וקלי and בית השלחין are different from גדיש etc. as we've explained
  - (b) It follows that
    - (i) There is no proof from אביי that רבא also needs to rely on a צירוף of עולי רגלים and שינוי
    - (ii) Since we've established for רבא that
      1. Until the גמרא realizes the קשיא to his שיטה from בית השלחין
      2. The טעם of שינוי is alone enough to explain why ר' יהודה is חייש for קמה וקלי and גדיש but not for חמץ

11) גמרא

- a) קשיא
  - i) Why is it that ר' מאיר isn't חושש for חמץ
- b) תירוץ
  - i) "הוא עצמו מחזור עליו לשורפון" has the same strength as פסידא for בית השלחין

12) מהרש"ל

- a) הקדמה
  - i) We've established for תוספות that the starting קשיא of the גמרא for ר' יהודה is that
    - (1) Why is it that ר' יהודה
      - (a) isn't חייש for קמה וקלי because of עולי רגלים
      - (b) yet is חייש for חמץ despite ביעור מצות
- b) תוספות to קשיא
  - i) Since the גמרא already realized that מצות ביעור counts as טעם not to חייש for חמץ
  - ii) For the later קשיא of the גמרא on why ר' מאיר is חייש for קמה וקלי and not for חמץ
  - iii) Why doesn't the גמרא answer that we've established that ר' מאיר is מיקל only where there's פסידא and
    - (1) ר' מאיר is חייש for קמה וקלי because he says that עולי רגלים doesn't count as פסידא
    - (2) He's not חייש for חמץ because he says that מצות ביעור does count as פסידא

c) תירוץ

i) Must be that תוספות holds that neither מצות ביעור nor עולי רגלים have the strength of פסידא

ii) And the גמרא asks that

(1) since יהודה ר' nevertheless relies on עולי רגלים not to be חייב for קמח וקלי

(2) יהודה ר' ought also to rely on מצות ביעור not to be חייב for חמץ

iii) And assumes also the reverse namely

(1) מאיר ר' who doesn't rely on עולי רגלים not to be מיקל for קמח וקלי

(2) ought also not to rely on מצות ביעור to be מיקל for חמץ

d) קשיא

i) Now that we've established that the קשיא of the גמרא to יהודה ר' is based on the שיטה of יהודה ר' to rely on עולי רגלים even though it doesn't have the strength of פסידא

(1) In its explanation of the קשיא of the גמרא to יהודה ר'

(2) Why does תוספות say that "משום מצות ביעור יש להתיר כמו משום פסידא"

(3) When תוספות should more directly have said that "משום מצות ביעור יש להתיר כמו משום עולי רגלים"

e) תירוץ

i) "יש להתיר כעין פסידא" means תוספות

ii) meaning "the same as if מצות ביעור had the strength of עולי רגלים that isn't פסידא "קמח וקלי for מיקל and still is enough to be

13) מהרש"א

a) The תירוץ of מהרש"ל is a דוחק

b) And here is a further קשיא to מהרש"ל

i) If מהרש"א is correct that רבא holds that יהודה ר' is מיקל for קמח וקלי based on שינוי without relying at all on עולי רגלים

ii) How can the גמרא ask that

(1) יהודה ר' ought to follow מצות ביעור that doesn't have the strength of פסידא

(2) because יהודה ר' follows עולי רגלים even though it too doesn't have the strength of פסידא

14) תוספות of מהרש"א שיטה

a) Part 1

i) יהודה ר' holds that עולי רגלים has the same strength as פסידא

ii) This explains why תוספות can say "משום מצות ביעור יש להתיר כמו משום פסידא"

b) Part 2

- i) פסידא also has the same strength as מצות ביעור
- ii) Not by comparison with עולי רגלים for קמח וקלי
  - (1) Since מצות ביעור has the same strength as פסידא even for רבא who doesn't rely on עולי רגלים at all
- iii) But
  - (1) because מצות ביעור means "הוא עצמו מחזר עליו לשורפו"
  - (2) And we've established that in the מסקנא the גמרא says that "הוא עצמו" is sufficient for מאיר ר' not to be חייב for חמץ even though מאיר ר' relies only on פסידא
- c) Part 3
  - i) קשיא
    - (1) Then how do we answer the קשיא of מהרש"ל
      - (a) Why does the גמרא ask "Why is it that מאיר ר' isn't חייב for חמץ even though he's חייב for קמח וקלי"
      - (b) When the גמרא can answer that the reason is that עולי רגלים doesn't count as פסידא while מצות ביעור does because מצות ביעור is the same as "הוא עצמו"
  - ii) תירוץ
    - (1) That in fact is the תירוץ of the גמרא to this קשיא at the end of the סוגיא

דף יא: - דף יב.

תוספות ד"ה אחד אומר ותד"ה אלא אמר רבא ותד"ה לר' מאיר יהבינן

[דף יא עמוד ב] בד"ה אחד אומר כו' וסבורין שהשניה התחיל אחר הנץ החמה עכ"ל משמע מדבריהם דבראשונה דכולה קודם הנץ החמה אין לטעות בה שמתחלת אחר הנץ החמה והיינו לענין ביטול עדות דהויא כמו הכחשה מיהו לענין שהמזימין יוכלו להציל עצמן אמרי' לקמן דהאומר שלש יהבינן ליה משעה ראשונה עד סוף ה' אף על גב דשלישית כולה אחר הנץ החמה וראשונה כולה קודם הנץ החמה ודו"ק:

[דף יב עמוד א] בד"ה אלא אמר רבא כו' נימא דעובדא ברביעית הוה כו' עכ"ל ולעיל לאביי ללישנא בתרא דקאמ' דקטעי שעה ומשהו לא קשה להו דא"כ לר' יבא' אומר בשתיים ואחד אומר בה' נמי דזה שאומר ב' בסוף שתיים וזה שאומר ה' בתחלת חמש ועובדא הוה בתחלת ד' וכ"א קטעי שעה ומשהו דאיכא למימר דקושטא הוא דהכי לר' יבא' אלא דקתני זה אומר בג' וזה אומר בה' לרבוא דר"מ דאפי' הכי עדותן בטלה ודו"ק:

בד"ה לר' מ' יהבינן כו' נאמר שטעו וקרו לד' ה' כו' אותו שאמר שתיים לא היה יכול לטעות עד ה' כו' עכ"ל יש לדקדק דאמאי לא קשיא להו טפי דנימא דקרו לג' ה' וטעו בשתי שעות פחות משהו והמעשה היה בד' מיהו ודאי דעדות מוכחשת מיהת הוה דמספיקא לא קטלינן ליה ולא תלינן מספיקא בטעות המזימין מ"מ לא ה"ל למתלי דהא עדות מוכחשת היא שהרי אותו שאומר ב' לא היה יכול לטעות עד ה' דהא בקרו לג' ה' נמי דאותו שאומר ב' יכול לטעות עד ד' ואפ"ה הוה עדות מוכחשת משום ספיקא כמ"ש ודו"ק:

1) משנה

a) ר' מאיר

- i) עד אחד אומר בשתי שעות ועד אחד אומר בשלש שעות עדותן קיימת
- ii) עד אחד אומר בשלש ועד אחד אומר בחמש עדותן בטילה

b) ר' יהודה

- i) עד אחד אומר בשלש שעות ועד אחד אומר בחמש עדותן קיימת
- ii) עד אחד אומר בחמש ועד אחד אומר בשבע עדותן בטילה
- iii) שבחמש חמה במזרח ובשבע חמה במערב

2) גמרא

a) according to דאמרי' איכא explains that:

- i) For ר' מאיר who says עדותן קיימת where one עד says בב' שעות and the other עד says בג' שעות
  - (1) A person can be טועה משהו
  - (2) And we assume that

- (a) the first עד who said 'ב' meant 'ב' סוף and the second עד who said 'ג' meant 'ג' תחלת
- (b) And either
  - (i) The first עד was טועה by משהו and the מעשה happened at 'ג' תחלת
  - (ii) or the second עד who said 'ג' was טועה by משהו and the מעשה happened at 'ב' סוף
- ii) for ר' יהודה who says עדותן קיימת where one עד says בג' שעות and the other עד said בה' שעות
  - (1) A person can be טועה שעה ומשהו
  - (2) And we assume that
    - (a) the first עד who said 'ג' meant 'ג' סוף and the second עד who said 'ה' meant 'ה' תחלת
    - (b) And either
      - (i) The first עד who said 'ג' was טועה by משהו and the מעשה happened at 'ה' תחלת
      - (ii) or the second עד who said 'ה' was טועה by משהו and the מעשה happened at 'ג' סוף
- b) רבא
  - i) To be מציל נפשות based on ושפטו העדה והצילו העדה
    - (1) we need in each case to assume that
      - (a) the first עד intended to be מעיד that the מעשה occurred in the start of the שעה he mentioned
      - (b) the second עד intended to be מעיד that the מעשה occurred in the end of the שעה he mentioned
  - ii) For ר' מאיר who says עדותן קיימת where one עד says בב' שעות and the other עד says בג' שעות
    - (1) A person can be טועה ב' שעות חסר משהו
    - (2) And we assume that
      - (a) the first עד who said 'ב' meant 'ב' תחלת and the second עד who said 'ג' meant 'ג' סוף
    - (3) and their עדות is קיימת because we assume that
      - (a) Either the first עד who said 'ב' was טועה by משהו חסר משהו and the מעשה happened at 'ג' סוף
      - (b) or the second עד who said 'ג' was טועה by משהו חסר משהו and the מעשה happened at 'ב' תחלת

- iii) For ר' יהודה who says עדות קיימת where one עד says בג' שעות and the other עד said בה' שעות
- (1) A person can be טועה ג' שעות חסר משהו
    - (a) And we assume that the first עד who said ג' meant ג' תחלת ג' and the second עד who said ה' meant ה' סוף ה'
  - (2) and their עדות is קיימת because we assume that
    - (a) Either the first עד who said ג' was טועה by משהו חסר משהו and the מעשה happened at ה' סוף ה'
    - (b) or the second עד who said ה' was טועה by משהו חסר משהו and the מעשה happened at ג' תחלת ג'
- 3) עדות שאי אתה יכול להזימה based on שקלא וטריא – גמרא of המשך
- a) הקדמה
    - i) The purpose of being חוקר a כת עדים with "באיזו שעה" is to make them subject to הזמה by later מזימין עדים who say עמנו הייתם at that שעה
  - b) קשיא
    - i) עדים can't be מוזם if they can make the errors that we've mentioned
    - ii) טוען since they can be
      - (1) True we were with you at the time we said that the מעשה happened
      - (2) But we were mistaken and the מעשה actually happened at a different time
  - c) תירוץ הקדמה to the תירוץ
    - i) Although רבא says that
      - (1) To be מעיד against נפש of the person that א' was מציל
      - (2) We assume that
        - (a) the first עד intended to be מעיד that the מעשה occurred in the start of the שעה he mentioned
        - (b) the second עד intended to be מעיד that the מעשה occurred in the end of the שעה he mentioned
    - ii) still
      - (1) to be מציל from הזמה the נפשות of the עדים in א' כת
      - (2) We assume that each עד intended to be מעיד to whichever part of the שעה he mentioned that would best be מציל himself from הזמה
  - d) תירוץ
    - i) For מאיר ר' according to רבא who says a person can be טועה for משהו חסר משהו
      - (1) The first עד who said ב' and the עד who said ג' can both be מוזם by other עדים who say עמנו הייתם from א' תחלת א' until ה' סוף ה'

(a) Because this period covers the first עד for all שעות from 'א through 'ד which are all of the possible שעות this עד could have seen the מעשה and still have been טועה that the מעשה happened at any time during 'ב שעה

(i) Note that

1. Even though in general a person can be טועה by 'ב שעות חסר משהו

2. Still

a. בין יממא ללילא לא טעי אינשי

b. This עד can't answer to the מזימין that he actually saw the מעשה before 'א שעה

(b) And this period also covers the second עד for all שעות from 'א through 'ה which are all of the possible שעות this עד could have seen the מעשה and still have been טועה that the מעשה happened at any time during 'ג שעה

ii) For 'ג שעות חסר משהו טועה for 'ר יהודה who says a person can be

(1) The עד who said 'ג and the עד who said 'ה can both be מוזם by עדים מזימין who say עמנו הייתם for the period from 'א תחלת until 'ו סוף

iii) Note that

(1) Even though in general a person can be טועה by 'ג שעות חסר משהו

(2) Still

(a) because בין יממא ללילא לא טעי אינשי

(i) Neither עד can say that he saw the מעשה before 'א שעה and was טועה

(ii) because בין יממא ללילא לא טעי אינשי

(b) And because 'ר יהודה already said in the משנה that there can be no טעות between 'ה שעה and 'ז שעה since במערב חמה ובמזרח חמה

(i) the עד who said 'ה can't say the מעשה happened in 'ז שעה

4) ד"ה אחד אומר at תוספות

a) הקדמה

i) שעה 'ב ומחצה is at נץ החמה

ii) קודם נץ החמה is תחלת שעה 'ב so

b) קשיא

i) Part 1

(1) just as we say בין יממא ללילא לא טעי אינשי

(2) we should also say בין קודם נץ לאחר נץ לא טעי אינשי

ii) part 2

(1) so for רבא according to 'ר מאיר if the first עד said 'ב and the second עד said 'ג

- (2) How can we say that the מעשה could have happened at סוף ג' but the first עד meant 'ב' שעות חסר משהו by טועה and תחלת ב' and he was טועה
- (3) When the עד should have realized that the מעשה couldn't have happened before ב' שעות ומחצה at נץ החמה
- c) תירוץ
- i) People aren't טועה between before נץ and after נץ only if they are מעיד in terms of before נץ or after נץ
- ii) But
- (1) if the עדות is in terms of שעות
- (2) It's possible that the first עד was טועה and assumed that ב' שעה began after the נץ
- 5) ד"ה אחד אומר at מהרש"א
- a) הקדמה
- i) It's משמע from the words of תוספות that no person can be טועה between א' שעה that is entirely before the נץ and ב' שעה that's after the נץ
- ii) So that for example
- (1) ה' עד said ג' and the second עד said ר' יהודה who says קיימת עדותן where
- (2) Would agree that בטילה עדותן where the first עד said א' and the second said ג'
- b) Second הקדמה
- i) We've established for ר' יהודה that to be מזימין an עד who says ג' the need to be מעיד שעה ה' through שעה א' from עמנו היית that
- c) קשיא
- i) Why is it not enough for the מזימין to say עמנו הייתם starting at the beginning of ב'
- ii) Since the עד who said ג' couldn't have meant א' שעה which is entirely before the נץ
- d) תירוץ
- i) This is a special קולא to make it easier for א' כח to be מציל themselves from הזמה
- 6) ד"ה אלא אומר רבא at תוספות
- a) הקדמה
- i) We've established for רבא that
- (1) "עד אחד אומר בשלש ועד אחד אומר בה" ר' יהודה disagrees with ר' מאיר and says that עדותן בטילה"
- (2) Because
- (a) ב' שעות חסר משהו at most טועה an עד can be
- (b) and in order to be מקיים their עדות we'd need to assume that
- (i) the first עד who said ג' meant the start of ג'

- (ii) the second עד who said ה' meant the end of ה'
- (3) and
  - (a) since
    - (i) one of the עדים must have been טועה ג' שעות for the עדות to be קיים
    - (ii) and this is impossible
  - (b) it follows that בטלה עדותן
- b) קשיא
  - i) Since each עד can honestly make a טעות of up to חסר משהו שתי שעות
  - ii) Why don't we assume that the מעשה happened at ומחצה ג' שעה and each was טועה by קיימת עדות so that the טעות וחצי
- 7) תירוץ
  - a) We don't assume that two עדים were טועה
- 8) ד"ה אלא אמר רבא at מהרש"א
  - a) הקדמה
    - i) We've established for אביי that יהודה ר' who says עדותן קיימת where one עד says בג' שעות and the other עד said בה' שעות holds that
      - (1) We assume that the first עד intended to be מעיד on ג' סוף and that the second עד intended to be מעיד on ה' תחלת
      - (2) A person can be טועה שעה ומשהו
      - (3) And also
        - (a) Either the first עד who said ג' was טועה by שעה משהו and the מעשה happened at תחלת ה'
        - (b) or the second עד who said ה' was טועה by שעה ומשהו and the מעשה happened at סוף ג'
  - b) קשיא
    - i) Why didn't תוספות ask its קשיא also for יהודה ר' according to אביי
      - (1) Namely
        - (a) עדותן should be קיימת even where the first עד said ב' שעות and the second עד said ה' שעות
        - (b) because we can say that each עד was טועה a שעה ומשהו and the מעשה happened either at ג' סוף or at ד' תחלת
      - ii) note that
        - (1) מהרש"א couldn't also ask this קשיא for מאיר ר' according to אביי
        - (2) because מאיר ר' according to אביי says a person is טועה only a משהו
- c) תירוץ

- i) אב"י can hold that
  - (1) אחד אומר בב' ואחד אומר בה' in fact says קיימת ר' יהודה
  - (2) And
    - (a) the reason that אחד אומר בג' ואחד אומר בה' ר' יהודה refers only to
    - (b) is to point out that אחד אומר בג' ואחד אומר בה' ר' מאיר disagrees even for
- 9) ד"ה לר' מאיר at מהרש"א as explained by ד"ה לר' מאיר at תוספות
  - a) We established earlier that
    - i) Although רבא says that
      - (1) To be מעיד against the נפש of the person that כת א' was מציל
      - (2) We assume that
        - (a) the first עד intended to be מעיד that the מעשה occurred in the start of the שעה he mentioned
        - (b) the second עד intended to be מעיד that the מעשה occurred in the end of the שעה he mentioned
    - ii) still
      - (1) to be מציל from הזמה the נפשות of the עדים in כת א'
      - (2) We assume that each עד intended to be מעיד to whichever part of the שעה he mentioned that would best be מציל himself from הזמה
  - b) קשיא
    - i) When the first עד says ב' and the second says ג'
    - ii) Why does the גמרא say for ר' מאיר that they can be מוזם by מזימין who say עמנו הייתם from סוף ה' תחלת א'
    - iii) We ought to be חושש that
      - (1) the מזימין themselves were טועה by one שעה and "קרו לד' ה'" while the מעשה actually happened in ה' when the מזימים weren't there
      - (2) And although the first עד can be מוזם because he can't be טועה from סוף ב' to סוף ה' תחלת ה' that's more than חסר משהו
      - (3) Still
        - (a) The second עד can be טועה from סוף ג' to תחלת ה' that's less than חסר משהו
        - (b) And אין העדים מוזמין עד שיזימו כולן
  - c) תוספות of לשון המשך
    - i) "ונהי שהעדות מוכחשת היא שהרי אותו שאמר שתים לא הי' יכול לטעות עד ה'
    - ii) מכל מקום מוזמים לא יהיו"
  - d) Meaning

i) The תוספות of קשיא is only that if קרו לד' ה' the מזימין ought not to be able to be מזים the first כת

ii) but accepts that the עדות of the first כת is בטילה for these two reasons:

(1) first

(a) ב"ד can't be הורג the person on whom the first כת was מעיד based on a ספק that the מזימין were טועה and the first כת wasn't מזום

(2) And besides

(a) for קרו לד' ה' the first כת is מוכחש because

(i) once the first עד was מעיד that he saw the מעשה in ב' שעה he can't later claim that the מעשה actually happened in ה' שעה and he was there

(ii) because

1. even if we were to say that the first עד meant to be מעיד on ב' סוף

2. still to be טועה from ב' סוף to ה' תחלת is a טעות that's more than ב' שעות חסר משהו

10) ד"ה לר' מאיר at מהרש"א

a) תוספות to קשיא

i) Why didn't תוספות ask "דלמא קרו לג' ה'" so that the first עד also has a טענה that he was present at the מעשה in ד' when the מזימין were absent

ii) Now

(1) תוספות surely recognized that in this case

(a) the same as where קרו לד' ה'

(b) the עדות of כת א' would be מוכחש in the sense that ב"ד wouldn't be הורג the person on whom the first כת was מעיד based on a ספק that the מזימין were טועה and the first כת wasn't מזום

(2) but we have this קשיא on תוספות

(a) why does תוספות suggest that it's only when קרו לד' ה' that the first כת is also מוכחש because a person can only be טועה for משהו

(b) When they'd be מוכחש for this reason also when קרו לג' ה'

(3) Since the time from ב' תחלת to ד' תחלת is ב' שעות and is more than חסר משהו

תד"ה באיזה יום

בד"ה באיזה יום כו' אפילו לא כווננו איזה יום ה"ל תוזרין ומגידין ואין יכולין כו' עכ"ל לכאורה קשה דלמה אין יכולין לחזור דהא יכול אחד מהן לומר דמתחלה לא כוון יום החדש וטעה בעיבורא דירחא ותמצא יישוב לזה בחדושינו בפרק היו בודקין אהא שכתב מהרש"ל שם ליישב קושיית התוס' דלכך הוצרכנו למשיילינהו באיזה יום משום דעל שכווננו יום אחד לחדש יוכלו לחזור בו ולומר דטעו בקביעא דירחא אי לאו שכווננו איזה יום וכבר דחינו שם דבריו דאל"כ בצרת לך מז' חקירות כמה בחודש וע"ש ליישב כל זה ודו"ק:

סנהדרין דף מ. at מהרש"א and מהרש"ל See

תד"ה לר' מאיר יהבינן להו

דף יא: at ד"ה אחד אומר See

דף יב:

תד"ה ולהך לישנא דאדם טועה שעה ומשהו

[דף יב עמוד ב] בד"ה ולהך לישנא כו' אפילו טעה בב' שעות היה יכול להקשות כו' שבחמש חמה כו' עכ"ל דמשמע להו דהמקשה הכא ודאי דידע הא דחמש חמה במזרח כו' דמתניתין היא ומיהו מהא דפריך לקמן חמש לא ניכול ומשני חמש חמה כו' משמע דהמקשה לא אסיק אדעתיה הא דחמש חמה כו' ויש ליישב ודו"ק:

1) הקדמה

a) At ד"ה אחד אומר we established that

- i) טעי אינשי שעה ומשהו ר' יהודה for אביי
- ii) טעי אינשי ב' שעות חסר משהו ר' מאיר for רבא

b) And we also established that

- i) ר' יהודה says in the משנה that "בחמש חמה במזרח ובשבע חמה במערב"

2) דף יא: at גמרא

a) הקדמה

- i) תחלת ז' איסור אכילת חמץ the מדאורייתא begins at
- ii) רבנן made a הרחקה for the שעות in which a person can be טועה and that's why they were גוזר that אכילת חמץ is אסורה
  - (1) For ר' מאיר starting at ו' תחלת ו'
  - (2) For ר' יהודה starting at ה' תחלת ה'

b) אביי to קשיא

- i) Since for ר' יהודה a person is טועה by no more than a שעה ומשהו
- ii) why does the איסור אכילה begin before ה' סוף ה'

c) רבא to קשיא

- i) Since for ר' מאיר a person is טועה by no more than a שעות חסר משהו
- ii) the איסור אכילה ought to begin at ה' תחלת ה'

d) רבא to תירוץ

- i) For חמץ a person won't be טועה as much as ב' שעות חסר משהו
- ii) Because "ה' חמה במזרח וז' חמה במערב"

3) תוספות

a) קשיא

- i) The קשיא to אביי for ר' יהודה should apply even if a person could be טועה more than שעה ומשהו

- ii) Since he won't be טועה past ה' סוף when חמה is no longer במזרח
- 4) מהרש"א
- a) קשיא assumes by its תוספות that
    - i) ה' חמה במזרח that משנה ר' יהודה says in the
    - ii) the מקשן must have realized that חמה במזרח ה' when the מקשן asked his קשיא to ר' אביי according to יהודה
  - b) but
    - i) from the later קשיא of the מקשן to רבא to which the גמרא answers that חמה במזרח ה'
    - ii) it's משמע that when the מקשן asked his קשיא to אביי the מקשן didn't yet know that ה' חמה במזרח

דף יג.

תד"ה רבן גמליאל לאו מכריע

[דף יג עמוד א] בד"ה ר"ג לאו מכריע כו' וי"ל דאאיבעית אימא סמיך כו' עכ"ל וק"ק דמ"מ קשה מאי דעתיה דמתרץ דקאמר ההיא לאו סתמא היא משום דקשיא מותר דממ"נ ההיא דכל שעה סתמא כחזד מינייהו ולא כר' יהודה וק"ל:

1) גמרא

- a) רבן and ר' יהודה and ר' מאיר between מחלוקת "הלכה כר' יהודה" says רב נחמן אמר רב גמליאל
- b) רב קשיא to First
i) סותם כר' מאיר is דף כא. at משנה because הלכה כר' מאיר רב say didn't Why
- c) קשיא to the first תירוץ
i) The גמרא at דף כא. says that the משנה there actually follows רבן גמליאל because of a קשיא that the גמרא calls "קשיא מותר"
- d) רב קשיא to Second
i) Why didn't רב say because הלכה כרבן גמליאל רבן גמליאל is מכריע between ר' מאיר and ר' יהודה
- e) רב קשיא to the second תירוץ of איבעית אימא
i) ר' יהודה that follows ברייתא relies on רב

2) תוספות

- a) קשיא
i) דף כא. at משנה in קשיא מותר because הלכה כרבן גמליאל רב say doesn't Why
- b) תירוץ
i) רבן גמליאל follows משנה whether ספק it's only a קשיא מותר actually teaches that instead of ר' מאיר
- c) קשיא
i) ר' יהודה doesn't follow הלכה the רב should at least have known
- d) תירוץ
i) We already established in answer to the second קשיא of the גמרא that רב relies on a הלכה כר' יהודה to decide that ברייתא

3) מהרש"א

- a) קשיא
i) This תירוץ doesn't apply at the point before the גמרא asked its second קשיא to רב and realized that there is a ברייתא that is פוסק for ר' יהודה

תד"ה ושורפין

בד"ה ושורפין כו' שרי לשורפה כמו לטמאותה דשרי ר"מ בס"פ כו' עכ"ל והאי תנא דהכא בהך מלתא כר"מ ס"ל דקתני שורפין תרומות תלויות טמאות וטהורות כו' דמשמע ביחד דהאי לישנא תנא ר"מ לקמן בס"פ אבל ר"י פליג התם וקאמר דשורפין תלויה בפני עצמה וטמאה בפני עצמה וטהורה בפני עצמה וצ"ל לר"י דאע"ג דשרי לשורפה משום דסופה ליאסר ולילך לאיבוד מ"מ אסור לטמאה בחנם אבל לשורפה שרי משום דלא בדילי מיניה ואתי לאוכלה בפסח וק"ל:

- 1) ברייתא
  - a) When פסח is ערב פסח then שבת on חל is "שורפין תרומות טמאות וטהורות"
- 2) מהרש"א as explained by תוספות
  - a) Because the חמץ של תרומות are הולכין לאיבוד anyway
    - i) it's מותר to be שורף the טמאות וטהורות together
    - ii) And it doesn't matter that this will be מטמא the טהורות
  - b) Here's proof
    - i) דף כ: at ("שורפין תרומות טמאות וטהורות") לשון ר' מאיר uses the same ר' מאיר
    - ii) And there it's clear that ר' מאיר means it's מותר to be שורף them together
- 3) מהרש"א
  - a) ר' יוסי disagrees with ר' מאיר at דף כ: and says that it's אסור to be מטמא the טהורות by טמאות together with טהורות שריפה
  - b) שאלה
    - i) Why does ר' יוסי says it's אסור to be מטמא טהורות
    - ii) After all the טהורות are הולכין לאיבוד anyway
  - c) תשובה
    - i) We still can't be מטמא תרומה without a purpose – "בחנם"
  - d) קשיא
    - i) Then why to be שורף טהורות is it enough that הולך לאיבוד and it doesn't matter that מדאורייתא בביטול בעלמא סגי because בחנם is שריפה
  - e) תירוץ
    - i) The שריפה isn't בחנם
      - (1) because otherwise we're חושש that דיל מיני' isn't תרומה
      - (2) ד"ה אור לארבעה עשר at דף ב. on תוספות compare
    - ii) But to be מטמא the תרומה is שריפה enough to avoid בחנם since

רש"י ד"ה לא בערב שבת

בפירש"י בד"ה לא בע"ש כו' והיום ע"ש ולמחר עי"ט עכ"ל ק"ק כיון דעי"ט למחר בשבת הוא מה שייך בו מפני הטורה דהא ודאי אסור לטרוח משבת ליו"ט ואי יש תחומין למעלה מי' איכא שפיר טעמא דאין אליהו בא בשבת כדאמרינן פרק מי שהוציא והו וק"ל:

1) רש"י

a) טורה because of ערב יום טוב or on ערב שבת won't come אליהו הנביא

b) It follows that

i) שבת חל on י"ד ניסן If

ii) ערב שבת which is י"ג ניסן nor on ערב יו"ט which is שבת will come neither אליהו

2) מהרש"א

a) קשיא

i) אסור לטרוח משבת ליום טוב

ii) ערב יום טוב that's שבת אליהו can't come on

b) תירוץ

i) (שבת דף מג:) למעלה מי' applies דין תחומין If

ii) איסור לצאת מחוץ לתחום is שבת אליהו can't come on the reason

תד"ה מאי לאו לנכרים

תוס' מאי לאו לעובדי כוכבים כו' מ"ש מאלמנה דמוכרת לאחרים שלא בב"ד ובב"ד יכולה לעכב אפילו לעצמה כו' עכ"ל יש לדקדק בדבריהם שפתחו בתרתי חדא מ"ש מאלמנה דמוכרת לאחרים שלא בב"ד ועוד דבב"ד יכולה לעכב לעצמה משא"כ הכא דדוקא לאחר ובב"ד ובתירוצם גבי אלמנה לא הזכירו רק הך חדא דמוכרת שלא בב"ד משום חינא וגבי יתמי הזכירו הך חדא דיכול לעכב לעצמו בב"ד ויש ליישב ודו"ק:

- 1) תוספות as explained by גמרא
  - a) הקדמה
    - i) To avoid חשד a נפקד can sell his פקדון only with בית דין שומת and only to a person other than himself
- 2) תוספות
  - a) קשיא
    - i) Why may an אלמנה sell to a third party without שומא and
    - ii) And why with שומא may she sell to herself
  - b) תירוץ
    - i) she can sell to others without שומא because of חינא
    - ii) The meaning of חינא isn't relevant here
- 3) מהרש"א
  - a) קשיא
    - i) why with שומא she can sell to herself wasn't מתרץ תוספות
- 4) תוספות of המשך
  - a) קשיא
    - i) A גמרא elsewhere suggests that
      - (1) a נפקד for יתומים can sell to himself if there was בית דין שומת
      - (2) and that he can sell to others without שומא
  - b) תירוץ
    - i) It's ב"ד who were מפקיד the פקדון and that's why he can sell to himself with their שומא
- 5) מהרש"א
  - a) קשיא
    - i) שומת בית דין wasn't מתרץ תוספות why he can sell to others without בית דין